

культура

щоп'ятниці

3 червня 2016 р.

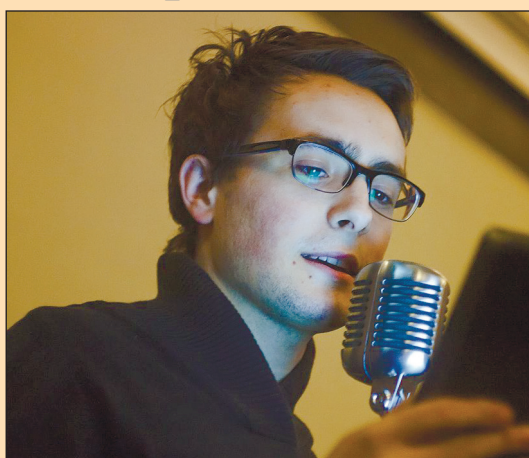
і життя

Василь Нечепа

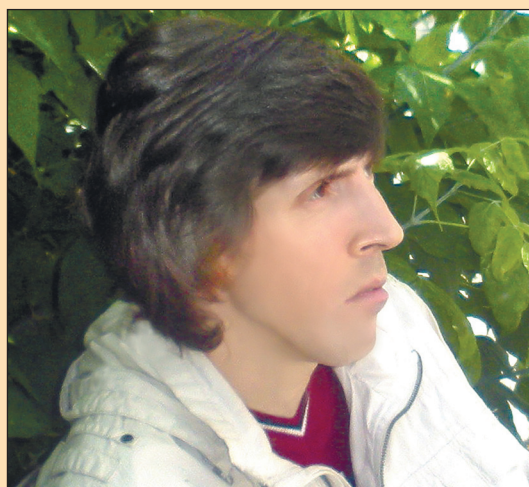
стор. 8

Мирослав Лаюк

стор. 10

Юрій Тітов

стор. 13

Надія Савченко

стор. 3

Надія САВЧЕНКО. Фото REUTERS

Головний редактор
інтернет-порталу «Культура»
Олександр ЛИТВИНЕНКО

актуально

■ «КУЛЬТУРА І КРЕАТИВНІСТЬ» ОРГАНІЗУЄ ІНДИВІДУАЛЬНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

13 червня у місті Києві Програма ЄС та Східного партнерства «Культура і Креативність» організує індивідуальні консультації з культурними організаціями з України, котрі готують проект-заявку до Програми «Креативна Європа».

Консультації проведе пані Івліна Кару-Вескюйа, голова Бюро «Креативної Європи» Естонії та досвідчена консультантка проектів, що отримували фінансування від «Креативної Європи». Їй допомогатиме пан Тарлан Расулов, художній директор Центру креативних ініціатив у Азербайджані.

Консультації будуть орієнтовані на потреби відібраних організацій. Теми охоплять усі необхідні аспекти, пов'язані з підготовкою і реалізацією проектів «Креативної Європи», в тому числі критерії для вибору потенційних партнерів, створення міцних партнерських відносин, розробки проектних і робочих пакетів, фінансове планування та управління проектами, подання і адміністрування проектів і т.д.

Для того, щоб подати заявку на участь в одній із сесій, просимо надіслати лист на адресу ukraine@culturepartnership.eu до 1 червня 2016 року.

Враховуючи те, що кількість індивідуальних консультацій обмежена, просимо подати інформацію, перераховану нижче, англійською:

профіль організації, в тому числі перелік попередніх проектів і досвід роботи в міжнародних проектах (не більше 3 сторінок);

опис проектної пропозиції із зазначенням цілей проекту й очікуваних результатів, запланованих заходів; опис партнерів, приблизний бюджет (не більше 3 сторінок);

приблизний перелік питань для консультантів.

Список організацій, відібраних для індивідуальних консультацій, буде оголошений найпізніше 8 червня.

Участь у програмі безкоштовна. За необхідності буде забезпечено переклад.

Наталя ШОСТАК,
координатор Програми в Україні
natalia.shostak@culturepartnership.eu

■ «О-ФЕСТ»

У рамках Четвертого міжнародного музичного фестивалю «О-Фест», що його організує Київський національний академічний театр оперети, 5 червня о 15.00 у Мистецько-концертному центрі імені І. Козловського відбудеться круглий стіл на тему «Український музичний театр. Моделі і реальність (моделюємо майбутнє)».

Мистецтвознавці, театральні та музичні критики, журналісти, режисери спілкуватимуться в затишній атмосфері камерного музичного театру, де їх, представників преси і гостей зустрінуть легкою класичною музикою та кавою.

Круглий стіл проходитиме з використанням елементів brainstorming: попередня підготовка учасників; максимальна генерація ідей, їх модифікація; візуальне відображення ідей спікерів; відсутність критичних зауважень.

Метою круглого столу є представлення проектів Київського національного академічного театру оперети; визначення найбільш ефективних напрямків розвитку музичного театру; моделювання майбутнього українського музичного театру.

Учасники круглого столу, журналісти і гості можуть продовжити знайомство з фестивалем на Міжнародному гранд-концерті за участю артистів провідних музичних театрів світу і солістів Національної оперети.

«Підривну» літературу – геть із ринку!

Олександр ЛИТВИНЕНКО

Нині вітчизняний книжковий ринок перенасичений російською літературою шовіністичного змісту.

За словами відомого письменника і видавця Дмитра Капранова, в Україну її ввезено стільки, що вистачить на кілька років активного розповсюдження. Тому потрібно якнайшвидше зупинити експансію антиукраїнських видань.

Про це говорили учасники прес-конференції «Законодавчі ініціативи щодо захисту українського книжкового ринку», яка відбулася в Будинку Уряду. У заході взяли участь віце-прем'єр-міністр В'ячеслав Кириленко, перший заступник голови Держкомтелерадіо Богдан Червак, письменник та видавець Дмитро Капранов, президент Української асоціації видавців та книготорговців Олександр Афонін. Вони представили напрацьований міжвідомчою робочою групою проект закону, який суттєво обмежує доступ літератури антиукраїнського змісту на книжковий ринок України. Зокрема, законопроект передбачає запровадження дозвільного принципу на ввезення та розповсюдження друкованої продукції з країни-агресора.

«Громадська експертна рада, спеціально створена при Держкомтелерадіо, за заявками офіційних імпортерів буде перевіряти назви за номенклатурою імпорту та заявою кожного імпортера російських книжок. І якщо громадська рада знаходитиме антиукраїнський, антидержавний, ворожий для України зміст, то така продукція не буде отримувати дозволу для розповсюдження в Україні. Вся інша продукція поширюватиметься й надалі», – зазначив віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко.

Він також наголосив, що громадську експертну раду буде сформовано прозоро і публічно.

«Ми, безумовно, надамо перехідний період (близько трьох місяців) для розповсю-

джувачів, щоб вони розібралися зі своїм книжковим асортиментом, номенклатурою продажу, продукцією у крамницях. Після цього все те, що буде продаватися без дозволу, потраплятиме під штрафні санкції.

Нам вдалося значною мірою врегулювати питання антиукраїнського контенту на телебаченні, в кіно. Що стосується друкованої продукції – питання не вирішене. Законодавство досі дозволяє завозити книжки антиукраїнського змісту в Україну і розповсюджувати їх тут. Тому ми сподіваємося, що цей законопроект підтримає Верховна Рада. Нині він уже перебуває на погодженні в центральних органах виконавчої влади», – сказав В. Кириленко.

До робочої групи, яка працювала над законопроектом, що має захистити вітчизняний книжковий ринок від ворожої літератури, увійшли не тільки фахівці з видавничої справи, а й співробітники соціальної служби, митниці, СБУ та Національної поліції. За словами учасників прес-конференції, законопроект не суперечить жодним міжнародним нормам та зобов'язанням України у сфері світової торгівлі. Тому дозвільний принцип на ввезення та розповсюдження книг із країни-агресора має всі підстави бути впровадженим.

До речі, дискусія в суспільстві з цього приводу тривала досить довго, починаючи від ініціативи про повну заборону на ввезення російської книги. Але, як зазначили учасники прес-конференції, дозвільний

принцип зручніший із регуляторної точки зору, натомість ідея повної заборони літератури з країни-агресора не знайшла необхідної підтримки.

Як наголосив Дмитро Капранов, якщо обговорюваний законопроект набуде чинності, дозволи на розповсюдження російської книги видаватимуть не чиновники, а громадські експерти.

«Це насправді єдиний спосіб нормальної співпраці влади з суспільством – чути голос компетентних експертів та фахівців. Бо ні закон, ні урядовці не зможуть визначити критерії відбору імпортованої літератури. Власне, це під силу тільки експертам, які спираються на власний досвід і кваліфікацію... Хочу зазначити, що цей законопроект з'явився неприпустимо пізно. Роботу над ним потрібно було розпочати ще 10 років тому. І якби тоді це сталося, то ми б не мали зараз проблем на Донбасі й у Криму», – переконаний видавець.

«Зокрема, буде введено норму про заборону поширення друкованої продукції із закликами до знищення те-

риторіальної цілісності України, пропаганди війни, популяризації силових органів держави-агресора та їхніх окремих дій, що створюють позитивний образ військово-службовців держави-агресора, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України. Тому Українська асоціація видавців та книготорговців підтримала ідею введення дозвільних механізмів, щоб відсікати саме ту літературу, яка працює проти України, нації та стабільності в державі», – сказав Олександр Афонін.

«Наш законопроект – це результат консенсусу, якого ми досягли шляхом усвідомлення реальної небезпеки для України, проти якої ведеться інформаційна війна, в тому числі, за допомогою «підривної» видавничої продукції. Часто запитують про те, як довго може діяти такий дозвільний період. Відповідь проста: коли Путін поверне Крим і забере свої війська з Донбасу, а ми відновимо

суверенітет на своїй території», – зазначив Богдан Червак.

Нині законопроект, що має захистити українців від «підривної» літератури, допрацьовує робоча група. До її складу увійшли письменники, видавці, громадські активісти та урядовці. Вони виписали документ таким чином, щоб не залишити жодної можливості агресору обійти цей закон.

Однак фахівці книговидавничої справи наголошують, що найефективніший спосіб боротьби з російською пропагандою – це успішна гуманітарна політика держави, яка має активно пропагувати українські цінності у світі.

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

наголос

САВЧЕНКО ЗАСПІВАЛА З УКРАЇНСЬКИМИ АРТИСТАМИ

Народний депутат Надія Савченко особисто підтримала українських артистів, що мітингували під Верховною Радою за встановлення квот для україномовної музики в радіоєфірі за законопроектом № 3822. Вийшовши до мітингувальників під час перерви, Савченко поспілкувалася з людьми, висловила їм свою підтримку, а також заспівала уривок з пісні гурту «Мандрі» «Не спи моя рідна земля».

«Коли ми навчимося слухати своє, тоді можна слухати і чуже. Хлопці, я вас підтримую», – заявила нардеп активістам.

Нагадаємо, що ухвалення цього законопроекту отримало широкую підтримку громадськості, понад 260 українських виконавців та близько двох десятків громадських організацій звернулися до голів депутатських фракцій із проханням підтримати національну культуру. Обговорення законопроекту № 3822 тривало півроку і фінальна версія пропонує поетапне введення квот: від 25% упродовж першого року, 30% – протягом другого та 35% – починаючи з третього року вступу в дію закону № 3822.

Кілька днів тому група депутатів, що любіють інтереси проросійських медіа-холдингів, подала альтернативний законопроект № 3822-1, який встановлює квоти для україномовного контенту лише формально. На відміну від громадського законопроекту, він пропонує настільки запутану процедуру реалізації квот, що робить фактично неможливим контроль за виконанням закону та передбачає безліч схем для ухилення від його виконання.

42 МІЛЬЙОНИ ГРИВЕНЬ – НА ПОПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕК

Уряд на своєму засіданні 25 травня схвалив проект розпорядження, який дозволить шляхом перерозподілу видатків поповнити фонди публічних бібліотек україномовними книгами.

Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству культури на 2016 рік» розроблений Міністерством культури України за власною ініціативою.

Проект передбачає усунення невідповідностей шляхом перерозподілу видатків: зі споживання на розвиток. Законом України «Про державний бюджет на 2016 рік» Мінкультури були передбачені кошти на придбання українських книжок на 42 мільйони гривень. Водночас Міністерство не могло використати ці кошти внаслідок того, що вони були передбачені за видатками споживання, а не за видатками розвитку, як вимагає того законодавство.

Ухвалення проекту розпорядження надасть можливість поповнити фонди публічних бібліотек сучасною україномовною літературою.

Євген БУКЕТ

Топ-новиною останніх днів травня стало повернення в Україну Надії Савченко. Захоплена проросійськими сепаратистами на Сході України й ув'язнена на території РФ, вона стала символом спротиву для українців.

ї порівнюють із Жанною д'Арк (Світлана Алексієвич, грудень 2015), солдатом Джейн (телепрограма «Доблесть, мужність, благородство», 2011; ВВС, травень 2016), Оленою Степанів (Марія Матіос, лютий 2015).

Історія й справді має властивість повторюватися. І якщо напівлегендарна Орлеанська діва і кіношна Джейн О'Ніл є

Поштові марки, випущені на честь Олени Степанів та Надії Савченко

образами хоч і широковідомими, проте такими, що мають мало спільного з долею Надії Савченко, то на порівнянні виволоєної з полону української льотчиці та офіцера Української галицької армії Олени Степанів (Степанівни) мушу зупинитися детальніше.

Громадська та військова діячка, перша в світі жінка-офіцер, 22-річна Олена Степанів як доброволець розпочала свій бойовий шлях 1914 року. Уже незабаром львівська і віденська преса писала про дівчину-вояка, яка покинула затишну батьківську домівку, пожертвувала молодими роками і пішла захищати рідну землю. За бойові заслуги її нагороджують срібною медаллю «За хоробрість». Ще більшої популярності Олена набула після героїчного бою на горі Маківці. Про неї склали пісні, для багатьох воїнів вона стала духовним орієнтиром, який уособлював і рідний дім, і кохану, і Батьківщину...

Тепер уже народний депутат України, старший лейтенант Надія Савченко у 22 роки пішла служити за

Дві долі

Надія САВЧЕНКО

контрактом. У 2004–2005 роках у складі українського миротворчого контингенту брала участь у місії в Іраку, де прослужила шість місяців як стрілець третьої роти 72-го окремого механізованого батальйону. Ще тоді вона стала героєм телепередач і документальних фільмів...

Тож стосовно асоціації 29 травня 1915 року під час бою під Лисовичами Олена Степанів потрапила до російського полону і була етапована в Ташкент. Близько 700 днів провела дівчина у московському полоні, доки її не звільнили в результаті обміну полоненими...

18 червня 2014 року під час бою поблизу Луганська доброволець батальйону «Айдар» Надія Савченко потрапила в полон і зрештою опинилася в слідчому ізоляторі російського міста Воронеж. 708 днів провела у московському по-

лоні Надія Савченко, доки її не звільнили в обмін на полонених українською армією ГРУшників Єрофєєва та Александрова. За цей час вона стала народним депутатом України, делегатом Парламентської асамблеї Ради Європи, була удостоєна звання «Герой України» і стала для багатьох уособленням патріотизму, української незламності і прагнення до волі...

А свого часу голова Світової федерації українських жіночих організацій у Канаді Олена Залізняка так писала про Олену Степанів: «Один вищий австрійський офіцер, німець, що вернув із Ташкента до Відня, дуже хвалив нашу землячку за її розум та вміння обходитися з людьми. Задля тих прикмет шанують та поважають Степанівну не лише австрійські полонені офіцери, а й московські власті. Той офіцер оповідав, що москалі дуже стережуть Степанівну, більше, як офіцерів мужчин, бо кажуть, що мужчини ішли на війну з обов'язку, з примусу, а дівчина, що пішла добровільно проти Росії, мусить бути справжнім її ворогом».

Інформація про полон набула широкого розголосу не тільки в українській, а також у європейській та російській пресі. Стараннями сестри милосердя німецького Червоного Хреста графині Горн і австрійського полковника Пішелі Олену Степанів вдалося вирвати з неволі.

Олена СТЕПАНІВ

Повернення було триумфальним. Через Петербург, Фінляндію, Швецію, Німеччину, Австрію, Галичину вона поверталася в рідну Україну. На кожній станції поїзд зустрічали жінки, фотографувалися з нею...

«...Немає бо сумніву, що на плечі найближчого покоління Доля поклала страшний тягар бути бойовим авангардом тих, які в ім'я Христа вестимуть бій проти темних сил з-під різних знаків. В ім'я нашої Правди, якою має бути Правда Розіп'ятого, в ім'я вічного Києва. Все починається з містики і все закінчується політикою», – так писав Дмитро Донцов про своїх однодумців, борців за вільну Українську ідею, серед яких була Олена Степанів.

Немовби підтвердженням слів видатного українського філософа у наш час є триумфальне звільнення Надії Савченко, її перші публічні виступи і заяви. Не буду тут повторювати те, про що повідомляли всі українські ЗМІ.

Олена Степанів після полону прожила довге життя, в якому була і політична, і наукова, і громадська діяльність. Було весілля і радість материнства. Але був і другий арешт, і друге повернення до рідного краю...

У Надії Савченко життя після полону тільки починається. Дай Боже, щоб було воно по-доброму яскравим і сповненим правдивої любові до України. Щоб не було більше поневірянь, які випали на долю Олени Степанів. Адже історія повторюється все ж не абсолютно, а в певних тенденційних наближеннях. І коли вгадано запрограмований сюжет – є можливість уникнути огріхів минулого в майбутньому...

Вручення Надії Савченко відзнаки «Герой України»

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

акцент

■ «КАЛИНОВІ МОСТИ»

28 травня на базі Тульчинського будинку культури (площа біля пам'ятки національного значення – палацу Потоцького) відбувся обласний молодіжний етнофестиваль «Калинові мости».

Етнофестиваль був започаткований з метою подальшого розвитку всіх жанрів традиційного народного мистецтва, вдосконалення професійних навичок майстрів народної творчості, широкого залучення молоді до аматорства, до збереження народних звичаїв та обрядів, популяризації фольклорної спадщини Поділля.

Засновниками та організаторами обласного молодіжного етнофестивалю «Калинові мости» є Управління культури і мистецтв облдержадміністрації, Вінницький обласний центр народної творчості, відділ культури і туризму Тульчинської райдержадміністрації та Тульчинське училище культури.

Для глядачів та всіх присутніх працювали: вулиця майстрів, майстер-класи з різних видів традиційного народного мистецтва, виставка декоративно-прикладного мистецтва «Плеяда», продаж виробів майстрів народної творчості; світлиці територіальних громад району гостинно запрошували скуштувати українських національних страв.

Програмою етнофестивалю «Калинові мости» було передбачено дефіле в українських національних строях «По вербовій кладочці», яке талановито представив театр українського народного костюму Оратівського краєзнавчого музею (керівник – Ольга Василенко); працював дитячий майданчик, на якому відбувалися театралізовані казкові дії за участю народного аматорського театрального колективу «Маленький театр» Тульчинського училища культури (керівник – Любов Прилипка) та дитячої театральної студії «Котигорошко» Тульчинського РБК (керівник – Любов Маслова); діти та молодь із задоволенням брали участь у хороводах та гаївках, яких їх навчали учасники зразкового аматорського танцювального колективу «Промісний» Клебанського СБК Тульчинського району (керівник – Валентина Яковлева).

Окрасою фестивалю стала театралізована концертна програма «Роду мого дивоцвіт», в якій взяла участь кращя народні та зразкові аматорські пісенні, танцювальні і музичні колективи Вінниччини.

Яскравим завершенням заходу стало проведення флешмобу «Україна – це ти!»

Олена ПИЛИПЕНКО

Просвітництво – це ще один фронт

«Фестиваль нескореної Нації», який незабаром відбудеться удруге на Черкащині – місце збору небайдужих людей.

«Воля України, або смерть» – гасло, що майоріло на прапорі Холодноярської республіки з 1918 до 1922 року, актуальне сьогодні як ніколи. Хто такі холодноярці, для чого вони воювали, кому було вигідно замовчувати факт існування цього руху? А головне – як донести цю інформацію до сучасної молоді? Історія України має багато білих плям, які зараз усіяно намагаються дослідити – як професійні історики, так і аматори. Відповідь лежить на поверхні: створить тематичний просвітницький фестиваль – так, як зробили це активісти громадських організацій «Національний Альянс», «Сокіл» та «Самооборона Майдану».

Подібні заходи відбуваються по всій Україні та набирають обертів. Головним натхненником, організатором є дівчина, яка нещодавно увійшла до сепаратистського списку «каратель», – Зоя Бойченко.

Незважаючи на скромність активістки майдану, мені вдалося розпитати чимало цікавого про ідею створення фестивалю та цюгоричні новинки-цікавинки...

– Як виникла ідея проведення фестивалю?

– Ще у 2008 році, коли на Волині з'явився «Бандерштат». Мене вразило, що, окрім музичної сцени, було чимало й іншого. Згодом Майдан, а потім традиційно – збір людей на «Бандерштат». Коли я побачила, що багато зголосилося, та не всі змогли поїхати – а для молоді дуже часто це вартісно – то поставила собі за мету зробити подібний захід у Центральній Україні. Адже кожен куточок нашої землі насичений маловідомими історичними фактами, про які треба говорити!

– Коли ти дізналась про Холодний Яр і як це вплинуло на твою свідомість?

– Про Холодний Яр я дізналася десь у 2005-му чи 2006-му. Молодіжна громадська організація «Національний Альянс» тоді вперше зібрала мандрівний табір «Холодний

Тарас СИЛЕНКО

Яр». Книжка Горліс-Горського «Холодний Яр» багато чого відкрила, з 2006 року ми почали доносити до іншої молоді цю інформацію.

– Чим відрізняється «Фестиваль нескореної Нації» від інших?

– Наш фестиваль, у першу чергу, – інформаційно-просвітницький захід. І його не можна плутати зі звичайним музичним фестивалем. Із 16 годин фестивального дня лише 4 – припадає на музичну сцену. Пріоритетними для нас є: літературна, гутіркова сцени, різні майстер-класи. Цього року до нас долучається історичний майданчик Українського інституту національної пам'яті, який відкриє багато історичних сторінок. Звичайно, будуть лекції про визвольний рух в Україні, про Україну в Другій світовій війні.

Також новим для нас буде відкриття спортивного майданчику. Відбудеться турнір із міні-футболу. Сподіваємось, що на фінал приїде один із відомих тренерів України, поки що не можу сказати, хто. Але є вже певні домовленості... Також плануємо провести ніч кіно. Це буде перегляд патріотичних, історичних, документальних фільмів, як-от «Легіон», «Хроніки УПА», «Холодний Яр. Воля України, або смерть» тощо. Окрім того, буде дитячий майданчик, де члени організації української молоді «Джура» (Черкаського представництва) будуть проводити українські ігри та забави. Тобто батьки можуть залишати дітей із 12.00 до 19.00, а самі відвідувати дорослі гутірки.

– Чи змінилися учасники оргкомітету?

– Оргкомітет складається з кількох патріотичних організацій: «Національний Альянс»,

«Сокіл» та «Самооборона Майдану» (Черкаське представництво). Торік ми почали цю справу за підтримки Черкаської обласної адміністрації. Зараз організуємо вже другий фестиваль. Серед учасників оргкомітету – 99% тих, які були й минулого року. Ми не тільки зробили непогану роботу, а ще й лишилися друзями. Фестиваль нас іще більше зблизив. Приємно, що нам допомагає Черкаська ОДА на чолі з Юрієм Ткаченком.

– Чи немає побоювань, що цього року прийде вдвічі більше людей і не буде їх де розмістити?

– Ми будемо тільки раді! Якщо удвічі, то щось придумаємо. Для фестивалю ми обрали дуже затишне місце – біля Малярового джерела. Минулоріч переповнювало відчуття, ніби всі ми жили в одній оселі.

– Як молодь реагує на обмеження вживання алкоголю під час фестивалю? Звідки виникла ідея?

– Ідею безалкогольного фестивалю ми запозичили у «Бандерштату». Адже патріот-націоналіст – здоровий, спортивний і тверезий. Учасники фестивалю не випадкові люди, вони це розуміють. ГО «Самооборона Майдану» стежила за дотри-

манням цієї умови, тому був порядок і, на щастя, прикрих випадків не трапилося.

– Торік вхід на фестиваль був безкоштовним. Як цього року?

– Ми організуємо захід не з метою заробітку, і добре, що цього року знову є змога провести фестиваль. Тому нічого не змінилось – вхід буде вільним. Крім того, ми збиратимемо кошти на потреби родин загиблих героїв.

– Зою, чим допомогла міська та обласна влада у проведенні фестивалю?

– Завдяки лобюванню Юрія Ботнаря та ОДА нам виділили 150 тисяч гривень. Також відповідальність із організації фесту ми розділили між громадськістю й органами влади. Це один із гарних прикладів співпраці патріотичної спільноти з чиновниками. Можливо, хтось думає, що потрібно на ці кошти зробити щось інше... Але патріотичне виховання молоді та людей середнього і старшого віку – для нас є першочерговим завданням.

Важливо вкладати кошти в такі речі. Мають бути і дороги, і вікна, але мають бути і такі просвітницькі заходи, тому що це ще один фронт – у просвітницькій роботі. Ми воюємо за голови українців, і їдемо туди не відпочивати, не гроші заробляти.

У нашому оргкомітеті багато людей, які є ветеранами й учасниками АТО, є колишні майданівці (у тому числі поранені), у яких загинули близькі на фронті... Тому ми добре розуміємо, що таке війна. Однак і такий захід має бути. Воювати потрібно там, але не забувати, що це треба робити і тут, тільки трішки по-іншому.

 Спілкувалася
Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

Гутірка біля Малярового джерела

редактор
Світлана СОКОЛОВА

акцент

ОАЗА ПІДМУРКІВ ДЕРЖАВНОСТІ

 Ігор ПАСІЧНИК та Почесний доктор Академії
 Валентин СИЛЬВЕСТРОВ

Ректор Національного університету «Острозька академія» Ігор Пасічник допомагає позбутися білих плям в уявленні про Україну:

— Можемо зробити передбачення, що Острог вступає у новий розквіт, бо зараз, дивлячись на нього, нам важко уявити, що на початку XVI століття він називався stolynnyy grad Острог. Це було столиця залишків Київської Русі, а про Київ не було жодної згадки, його було сплюндровано, зруйновано, і вся культура творилася у місті Острог.

У той час навіть у великому Королівстві Польському був один Ягеллонський університет, в Острозі — 3 вищих навчальних заклади.

Нація оцінюється за перемогами та інтелектом, як вдало сказала Ліна Костенко, за гуманітарною ауру. А нашу гуманітарну ауру, перемоги у нас відібрали, у нас навіть немає баталістів у художньому й музичному мистецтві. Дали козаччину — і ми раділи, а насправді у нас багатюща історія: інтелектуальна і переможна. Потужний інтелект, який творився в XVI столітті і закладав підмурки нашої державності, був саме тут, в Острозькій академії.

Перемоги — пов'язані з «руським Ганнібалом, Цепіоном, Олександром Македонським» — князем Костянтином Острозьким. У нас ампутували найменші спогади про князів Острозьких, про місто Острог та Острозьку академію, тому що в такому варіанті можна було показати, що це не просто народ, а потужна нація. А в цьому не були зацікавлені ні наші східні, ні західні сусіди.

Коли я був у Сполучених Штатах, відбулась презентація Острозької академії у Гарварді з нагоди її 425-річчя. І ми отримали привітання від Білла Клінтона, тодішнього президента Америки, на честь відкриття Острозького колегіуму. Я сумніваюся, що він чув узагалі про Острозьку академію, але, думаю, що у нього є прекрасні радники, які знають історію. І зараз у нашому музеї зберігається вітання від Білла Клінтона — нам приємно, що американці відзначають нас.

Виявляється, що у всіх країнах світу, коли розповідаєш про Острозьку академію, цю історію знають. Єдина країна, де історію, пов'язану з нею, знають недостатньо, — Україна. На превеликий жаль. І тому я думаю, що ця подія, яка відбувається зараз, інші заходи й фестивалі, покликані в першу чергу показати українцям та українській владі, що у нас є чим пишатися. У нас є потужний інтелектуальний фундамент, який зароджувався у нашому славному місті Острог і в нашій славній слов'яно-греко-латинській академії.

Святкує місто-фенікс

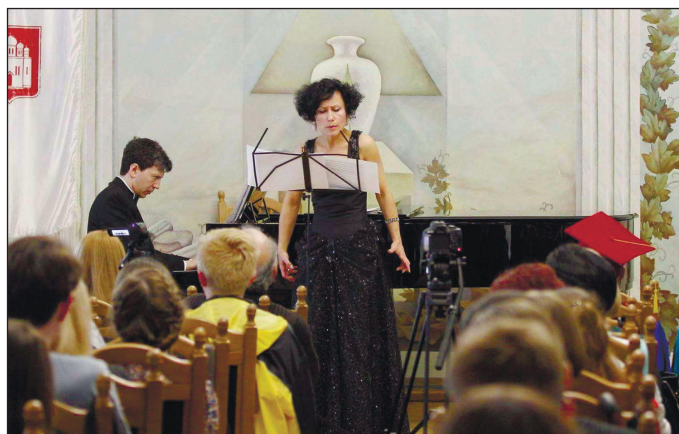
Світлана СОКОЛОВА

Традиції епохи Відродження відтворює для сучасників фестиваль «Острог-Ренесанс».

Захід проводиться у два тури: 11–18 травня та 1–5 червня. Ідея його започаткування пов'язана з важливими датами, що відзначаються цього року в Острозі. Отож фест присвячений 440-й річниці заснування першого вищого навчального закладу Східної Європи — Острозької слов'яно-греко-латинської академії. Один із найстаріших українських музеїв — Острозький краєзнавчий музей — відзначає 100-ліття з дня заснування, а дитяча музична школа — свою 60-ту річницю.

Організатори фестивалю — культурологічний проект «Мистецькі експедиції» (автор та куратор — Людмила Гарарук), Національний університет «Острозька академія» (ректор — Ігор Пасічник), Острозька міська рада.

Найславетніший період історії міста припадає на епоху українського Ренесансу (кінець XVI — початок XVII століття). Кінець XX — початок XXI століття — також час «ренесансу» міста, його культурної та освітньої традиції. І розпочався він із відродження Острозької академії, досвід існування якої в невеликому місті став прикладом альтернативного розвитку міст та університетів.

Виступають Олег БЕЗБОРОДЬКО та Інна ГАЛАТЕНКО

Університет — «рушій» культурних та соціальних змін міста з колосальним туристичним потенціалом.

Програми фестивалю демонструють кращі зразки музики від українських виконавців та композиторів. Передбачено поєднання класичної музики, кіно та літератури, як-от урбаністичний проект відкритого університету «Культура змінює!», інтернет-проект «Літопис Острозької академії», панельна дискусія «Університет та місто», студентський диспут на тему європейських цінностей.

Одним із найбільш пам'ятних став концерт у стінах Академії музики Валентина Сильвестрова. Його приїзд і саме дійство стали можливими завдяки співпраці з культурологічним проектом Culture for Community, який представила Вікторія Зубенко.

За роялем Валентин СИЛЬВЕСТРОВ

Відомому у світі українському композиторові, народному артисту України урочисто присвоїли почесне звання доктора honoris causa Національного університету «Острозька академія». В. Сильвестров повідомив, що залишив ректору багато дисків зі своєю музикою, аби вона поширювалась.

Відомий київський камерний дует (сопрано Інна Галатенко і піаніст Олег Безбородько) представив близько 20 пісень композитора на вірші поетів-класиків — твори з циклу «Тихі пісні» та інших збірок: на вірші Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», «Рече та стогне Дніпр широкий»; Лесі Українки «Стояла я і слухала весну»; П. Тичини «О панно Інно!» тощо.

Власні п'єси зіграв і маестро. На наступний день п'єсу-посвяту Ф. Лісту В. Сильвестрова виконав лауреат численних конкурсів, молодий піаніст Євген Моторенко.

Слухачів вразила своєрідність переосмислення сучасником великих віршів, незвичайний і водночас вдалий добір маестро засобів музичного вираження.

Фото авторки та надані організаторами

Зразок для міні-міст

«Відродження культурного осередку — модель для невеличких міст», — вважають організатори.

Заступник міського голови Острога Ольга Логвін: «Із відродження Острозької академії розпочалося відродження і міста. Міська рада, як один зі співорганізаторів фестивалю, бере на себе зобов'язання максимально сприяти його проведенню.

Ми вирішили: якщо запроваджуємо фестиваль і хочемо, щоб він був щорічним, то логічно прив'язати його до Дня міста. Сподіваємося, що гар-

Ігор ПАСІЧНИК, Ольга ЛОГВІН та Людмила ГАРАРУК

ний початок знайде продовження і сприятиме й надалі примноженню вікової слави князів Острозьких».

Автор проекту «Мистецькі експедиції» Людмила Гарарук: «Проведення заходу і чудовий прийом надихають на

те, щоби робити й надалі такі проекти, які будуть моделлю та прикладом для інших маленьких містечок.

Я дуже рада, що саме з Острога ми починаємо тренд поширення ренесансного руху в Україні. Від такого місця йде сила, яка допоможе нам повернутися до призначення бути країною, що стала б основою для світу.

Мені приємно, що це починається не помпезно, без феєрверків. Такими шляхетними подіями ми зміцнимо фундамент, на якому будуватимемо подальші проекти. Із Острогом можемо робити їх багато, тема наступного фестивалю готова».

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

народна творчість

■ МИСТЕЦТВО ЧАРІВНОЇ ГЛИНИ – В МУЗЕЇ ПІД ВІДКРИТИМ НЕБОМ

Відомо, що вже на початку 1700-х років в Опішному існував невеличкий гончарний центр. І вже до середини XIX століття містечко стало одним із найбільших та найвизначніших центрів українського гончарства. Згодом відкрили навчально-показову майстерню. Щороку заклад виховував майстрів, які, як ніхто у світі, вмів чарувати з глиною. Свого часу ці майстри забезпечували найкращою керамікою майже всі континенти світу.

Сьогодні в Опішному діє Національний музей-заповідник українського гончарства. До його складу входять три меморіальні музеї-садиби опішненських гончарів та колекціонерів, Центр розвитку духовної культури. Величезна колекція виробів із глини зібрана із різних куточків України. Унікальні монументальні садово-паркові скульптури таких великих розмірів більше ніде в Україні не трапляються.

Працівники музею кажуть, що кожен може знайти тут щось своє. Скульптури, статуетки, посуд, іграшки – настільки різноманітні і цікаві, що привертають увагу багатьох відвідувачів. Народна фантазія породила найнесподіваніші та найоригінальніші витвори. Здається, їх тут безліч – кольорових тарілок, смішних глечиків, дивовижних істот... не лише в музеї, а й просто на вулицях, у приватних родинних колекціях, які радо виставляють на показ.

Лине у світі пісня творчості Гончарівни

Жанна РІЗНИЧЕНКО

У травні виповнилося 95 років від дня народження славетної опішненської гончарки, іграшкарки, малювальниці, заслуженого майстра народної творчості України Олександри Селюченко (1921–1987).

Завдяки своєму самотньому творчому доробкові майстриня стала класиком вітчизняного гончарства, увійшовши до когорти всесвітньо відомих митців української гончарної столиці – Опішного.

З нагоди ювілею мисткині, а також 30-ї річниці заснування Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному та 15-ї річниці заснування Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України 4–6 травня 2016 року в Опішному відбувся Національний науковий симпозіум «Персоналії українського гончарства як маркери національної ідентичності в координатах суспільних ідеологем». У роботі триденного форуму взяли участь керамологи, етнологи, археологи, історики, мистецтвознавці, краєзнавці, музеологи – молоді дослідники й досвідчені українські вчені.

Мистецькою складовою програми симпозіуму стала урочиста академія з нагоди пошанування 95-ліття Олександри Селюченко, яка відбулася в день народження майстрині – 6 травня. Дійство охопило низку унікальних подій, приурочених до ювілею Гончарівни. На Стіні гончарної слави України в Музеї мистецької родини Кричевських відкрили меморіальні дошки, що увічнили в бронзі постації Олександри Селюченко, а також Мотрони Назарчук (1911–2008) – видатної опішненської малювальниці, 105 років від дня народження якої виповниться цього року. Генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, директор Інституту керамології, доктор історичних наук, професор, за-

служений діяч науки і техніки України Олесь Пошивайло зауважив: «Таким чином ми вириваємо з небуття, з непам'яті не лише земляків, а й усієї України визначні імена народних мистців, які творили славу українського гончарства, формували етнокультурний символ нашої держави. Це спроба звести певний культурний фундамент для мислення сучасників, щоб вони розуміли, що за ними стоїть величезна когорта самотніх майстрів, які переймали своє ремесло від діда, батька, матері й таким чином виявляли свій хист, гідний представлення в найкращих музеях світу. Творчість Олександри Селюченко і Мотрони Назарчук є переконливим свідченням того, що наш народ щедро обдарований талантами».

Мистецьку спадщину ювілярок представили творчі виставки, зокрема експозиція ескізів малювки Олександри Селюченко, доповнена орнаментами майстринь-малювальниць Опішного XX століття, «Опішненська малювка як ідентифікаційний код нації» (з фондів Національного архіву українського гончарства). Виставка кераміки «Мотрона Назарчук: вічність, закована в мальовці» вперше презентувала творчу спадщину малювальниці з колекцій провідних українських музеїв – Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, Національного музею українського народного декоративного мистецтва та Полтавського художнього музею

імені Миколи Ярошенка (Галереї мистецтв).

Винятковою подією цього дня стало відкриття виставки «Гончарна столиця України: 1985» (працівники заводу «Художній керамік» на світлинах із приватного архіву Олесь Пошивайла). Це перше представлення громадськості унікального корпусу керамологічної фотодокументалістики з історії гончарного промислу Опішного, а водночас і з передісторії народження новітнього музейного, туристичного і наукового центру національного і світового масштабу – Музею гончарства. Унікальні фото зображають останні дні легендарних цехів заводу «Художній керамік» 1985 року. Жодна з цих фотографій досі не публікувалася.

У Меморіальному музеї-садибі гончарки Олександри Селюченко пам'ять майстрині вшановано відкриттям її глиняного погруддя. Образ Гончарівни втілює у монументальній роботі головний художник Національного музею-заповідника українського гончарства в

Опішному, заслужений працівник культури України Юрко Пошивайло. Сам автор зауважив: «Творчий портрет Олександри Селюченко, втілений у скульптурі, постав на основі масиву фотографій, які збереглися. Але на всіх світлинах майстриня така різна, що я не зміг зупинитися на одній фото. Цей образ є узагальненим, збірним, у якому хтось побачить характерні риси різних періодів життя Гончарівни. Для мене, перш за все, це образ жінки, залюбленої в життя, у глину, окриленої мистецтвом і, як писав професор Леонід Смерж, одержимою керамікою».

Продовжило урочистості нагородження переможців літературно-мистецького інтернет-конкурсу «Олександра Селюченко: одкровення у творчості», що відбувся напередодні. Понад 50 учасників презентували письменницьку фантазію – поезію і прозу – у трьох вікових категоріях. Твори відобразили авторське осмислення життєвого шляху майстрині, знайомство з її творчою спадщиною, спогади, враження від відвідування Меморіального музею-садиби опішненської гончарки, роздуми про долю мисткині, авторські літературні фантазії, навіяні постацією Гончарівни.

Творчим підсумуванням стало нагородження переможців дводенного художнього експрес-пленеру молодих митців «Спадщина Олександри Селюченко очима сучасних мистців». Учасниками творчого практикуму, який відбувся в Музеї-садибі, стали митці Полтавщини – молоді художники, студенти Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Упродовж 5–6 травня вони писали живописні твори в довільній художній техніці, які відобразили тематику пленеру й поповнили фондову колекцію Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, присвячену мистецькому генію Олександри Селюченко. Першу премію здобула робота Тетяни Домненко «Від дотику рук оживай».

народна творчість

■ ФЕСТИВАЛІ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА У МУЗЕІ

Три роки тому на території Затурцівського меморіального музею В'ячеслава Липинського, що на Волині, вперше відбувся фестиваль «Материнська пісня». Ініціатори й організатори бачили цей пісенний форум як дійство, де звучать старі, часто забуті народні пісні України. Та ось, на жаль, сталися події, які змусили дещо переглянути концепцію фестивалю, – на перший план вийшла сучасна авторська пісня, присвячена Небесній Сотні, героям АТО і їхнім сім'ям.

Окрім того, вирішено було розширити рамки пісенного фестивалю виставкою-продажем авторських робіт майстрів народного мистецтва України та майстер-класами. Це й справді урізноманітнює програму свята, приваблює більше учасників заходу та відвідувачів музею.

Фестиваль перейменували. «Над Королівським Шляхом» – така назва закріпилася за ним із 2015 року. «Одвічним шляхом від Києва до Кракова» називав міжнародний тракт, що з'єднує також старовинні волинські міста Луцьк і Володимир, Станіслав Липинський – останній власник села Затурці. Цей населений пункт лежить обабіч історичного шляху, названого ще Великим.

Цьогоріч фестиваль, присвячений 25-ій річниці незалежності України та Міжнародному дню музеїв, вийшов далеко за рамки адміністративного району і де-факто став міжнародним. Річ у тім, що до участі в ньому зголосилися не лише гості з обласного центру та інших міст Волині, Рівненщини, навіть Міжнародна громадська організація «Волинське братство» з Києва, а прибула й численна делегація польської молоді з Варшави на чолі зі своїм керівником Річардом Липинським.

Фестивалі явили глядачам ціле сузір'я талантів – співаків, музикантів, декламаторів, майстрів ремесел, продемонстрували багате народне вбрання волинян і поліщуків та його сучасну стилізацію.

Особливе захоплення відвідувачів музею цього року викликала робота гончаря за гончарним кругом, майстрів коренепластики й соломникарства, писанкарів, а також виступи співочого тріо «Воляниани» з Києва, вокального гурту з Варшави, квартету співаків Локачинського районного будинку культури Волинської області. У музею з'явилися нові прихильники і друзі, які налаштовані на співпрацю і в майбутньому.

Наталья ГАТАЛЬСЬКА,
провідний науковий співробітник Затурцівського
меморіального музею В'ячеслава Липинського,
відділу Волинського краєзнавчого музею

Глина дихає в руках майстрині

Опішне – унікальний куточок України, в якому з давніх-давен процвітає й розвивається гончарство.

Цікаве містечко приваблює неповторною красою, мальовничою природою. Щороку тисячі людей відвідують Опішне, щоб отримати незабутній відпочинок, дізнатися багато нового про історію, культуру та звичаї українського народу, ознайомитися із загальноновизнаною столицею українського гончарства.

Туристи, приїжджаючи сюди, насамперед, прагнуть потрапити до Національного музею-заповідника українського гончарства, де відвідувачам пропонуються цікаві та змістовні екскурсії, майстер-класи, які залишають по собі незабутні враження. Кожен бажає доторкнутися до виготовлення глиняних виробів, власноруч створити «шедеври» з опішненської глини, і в цьому їм допомагає прекрасна гончарівна – Олена Мороховець.

Проводячи майстер-класи, вона із задоволенням ділиться секретами своєї майстерності з численними гостями Національного музею-заповідника українського гончарства. Гончарний круг, в'язка глина, а від делікатних доторків рук народжується виріб. Справжнє диво! «Якщо захотіти, то всьо-

го можна навчитися», – говорить талановита майстриня. Шанувальники прадавнього ремесла з вдячністю відзначають: «Добре, що в Україні є майстри, яким є що показати, а нам є, на що подивитися, здивитися та набратися снаги!»

Мисткиня є творцем сучасної опішненської майоліки, яка сама виготовляє за гончарним кругом форми посуду, декорує їх і випалює в муфельній печі.

Сама доля привела Олену в Опішне. По закінченні відділу гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ № 28 (1990) працювала на заводі «Художній керамік», «Колегіумі мистецтв», де разом із малювальницею Іриною Мирко створила унікальну колекцію гончарних виробів, яка стала основою постійно діючої виставки мо-

лодих майстрів «Опішненське диво».

Працюючи майстром науково-дослідного відділу археологічної кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства, художниця створює чудові роботи дрібної пластики: зооморфні скульптурки та народну іграшку, оздоблюючи їх ліпленням декором, унаслідок чого роботи видаються фантастичними та казковими. Виготовлені на гончарному крузі вази, тарелі, столові сервізи, супники витончені й досконалі, вони створені в народному стилі з дотриманням традицій Опішного.

Кожна робота є неповторною, оригінальною та довершеною. Вироби Олени Мороховець увійшли до золотого фонду Національного музею-заповідника українського гон-

чарства і гідно презентують сучасну кераміку Опішного.

Талановита майстриня – учасниця всеукраїнських виставок, конкурсів, симпозіумів, фестивалів та ярмарків народного мистецтва. Її вироби зберігаються в музеях Києва, Опішного, Санкт-Петербурга й Скопина (Російська Федерація) та приватних колекціях.

Нещодавно пані Олена відсвяткувала своє 45-річчя від дня народження. Гончарська книгозбірня України музею-заповідника організувала виставку публікацій про життєвий і творчий шлях самотньої художниці.

Майстриня сповнена творчої наснаги, наполегливо й успішно відроджує гончарну культуру, примножує художні традиції опішненської землі та з нетерпінням чекає на нових відвідувачів музею, щоб разом із ними долучитися до таїни глини-чарівниці.

Національний музей-заповідник українського гончарства з радістю прийме кожного, хто захоче ближче пізнати цей чарівний куточок Полтавщини, славетний центр культурної самотності України. Ласкаво просимо!

Ольга КАРУННА, Галина ПАНАСЮК,
співробітники Гончарської
книгозбірні Національного музею-
заповідника українського гончарства

Гра «Крем'яхи» як джерело наукових студій

У видавництві «Українське народознавство» (Опішне, Полтавщина) побачила світ монографія «Гра «Крем'яхи» як джерело наукових студій» керамолога, археолога, музеолога Анатолія Гейка.

Учений – кандидат історичних наук (2009), член ученої ради Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України (з 2010), член Національної експертної керамологічної ради щорічних національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, ке-

рамки в Україні «KeGoKe» (з 2008).

Це не єдина робота вченого. Анатолій Гейко вже відомий науковій спільноті як автор книг «Гончарство населення Скіфського часу Дніпропетровського Лісостепового Лівобережжя» (2011), «Ремонт глиняного посуду: історія, традиції, звичаї» (2013) та численних статей керамологічної й археологічної проблематики.

Книга «Гра «Крем'яхи» як джерело наукових студій» є першим комплексним дослідженням української народної гри «Крем'яхи», а також схожих ігор народів світу. Керамологічні, археологічні,

етнографічні та інші джерела дозволили охарактеризувати різновиди гри, її еволюцію й причини зникнення, відображення теми в мистецтві й художній літературі, вивчити застосування крем'яхів у культурно-релігійній обрядовості.

Автор зауважив, що дане дослідження не є до кінця вичерпним, а тому потребує продовження роботи в цьому напрямку. Комплексне використання матеріалів різних гуманітарних наук дозволяє вийти на новий дослідницький рівень. Отже, ретельне вивчення теми має продовжуватися спільними зусиллями керамологів, ет-

нологів, фольклористів, педагогів, краєзнавців.

Нове видання стане в нагоді керамологам, археологам, історикам, музейним працівникам, педагогам, краєзнавцям, а також усім, хто цікавиться традиційно-побутовою культурою України та інших країн. Книгу можна придбати в «Крамниці» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному.

Галина ПАНАСЮК,
завідувачка Гончарської
книгозбірні України
Національного музею-заповідника
українського гончарства
в Опішному

редактор
Леся САМІЛЕНКО

Музика

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 30 ТРАВНЯ – 5 ЧЕРВНЯ

**DONI DONI / КВАР-
 ТЕТ ЕРИКА ТРЮФФА**

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: намальовані птахи летять.

Пальці самі тягнуть-ся то тут, то там надрукувати термін «ню-джаз» – основний у кар'єрі галла, втім,

зумисне стримую себе, виразно чуючи етно, фанк, психоделіку, ф'южн... Свіжак 56-літнього трубача традиційно просякнутий космічно-медитативною (в позитивному значенні) атмосферністю, спонукує реципієнта розслабитись, помріяти, відтак... активно взятися за справу! В цілому «Доні-Доні» є, не більше й не менше, черговим доказом величчя уродженця Швейцарії: він випускає компактні понад дві декади, кожним можна пишати – як йому, так і прихильникам. Причому дядько примудряється, залишаючись у фарватері раз і назавше вибраного жанру, час од часу доповнювати його новими складниками, що, звісно, породжує еkleктику, проте вміло обмежену рамками. Для об'ємності щастя бракує хіба що концерту в Києві...

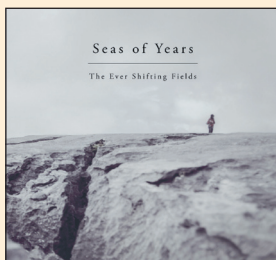

**FALLEN ANGELS /
 БОБ ДІЛАН**

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: давнє священнодіяство.

Коли чесно, не знаю, яка в цьому закономірність (і чи є вона), отож банально констатую: головний живий класик рок-н-ролу другий поспіль студійний альбом готує з переспіваних чужих пісень, отаким чином «повертаючись до витоків», до старту кар'єри, позначеного працею переважно з матеріалом інших авторів. Іще цікавинка: якщо минулорічні «Гіні серед ночі» були по-хорошому естрадними, симфонічно-оркестровими, то «Скинуті ангели» – навпаки: камерні, аскетичні за набором інструментів (звичним для американця), при цьому ще більш старомодні (знову-таки – в плюсовому сенсі). Й, кажучи щиро, я шокований: із зовнішньої, технічної точки зору, тут усе настільки просто, що аж примітивно, проте – повірте на слово – гріх оминати цей витвір! Не переварюю поняття «енергія», тому вживу альтернативне – «душа»: у Боба Ділана вона, пригадуючи ще одного класика (спочилого), «не вбита». Ба більше: він ділиться нею з нами. Не погордуйте цим!

вий класик рок-н-ролу другий поспіль студійний альбом готує з переспіваних чужих пісень, отаким чином «повертаючись до витоків», до старту кар'єри, позначеного працею переважно з матеріалом інших авторів. Іще цікавинка: якщо минулорічні «Гіні серед ночі» були по-хорошому естрадними, симфонічно-оркестровими, то «Скинуті ангели» – навпаки: камерні, аскетичні за набором інструментів (звичним для американця), при цьому ще більш старомодні (знову-таки – в плюсовому сенсі). Й, кажучи щиро, я шокований: із зовнішньої, технічної точки зору, тут усе настільки просто, що аж примітивно, проте – повірте на слово – гріх оминати цей витвір! Не переварюю поняття «енергія», тому вживу альтернативне – «душа»: у Боба Ділана вона, пригадуючи ще одного класика (спочилого), «не вбита». Ба більше: він ділиться нею з нами. Не погордуйте цим!

**THE EVER SHIFTING
 FIELDS / SEAS OF
 YEARS**

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: картографуючі хмари.

... А пост-рок не здається: ось чергова молода банда з черговою спробою створити щось проривне на жанровому згарищі. Шведи були вельми близькі, перша частина їхнього третього диска слухається ідеально, натомість у другій запал і чарівність згасають, опускаючись нижче ватерлінії мейнстріму. Мо', наступного разу?

Володимир БАНЯС

Кобзарські мандри поміж Голлівудами

Поміж святими лісами кобзарськими шляхами несли до людей правду та величну історію українського народу кобзарі.

Незрячі гомери відкривали очі зрячим людям. Сліпі козаки йшли перед військом із кобзами, піднімаючи людей на боротьбу. І ця прадавня традиція жива й нині.

На початку минулого століття Олександр Корнієвський у містечку Мена, що на Чернігівщині, створив новий музичний інструмент – хроматичну концертну бандуру. Він взяв за основу кобзу Терентія Пархоменка (якого на тридцять дев'ятому році життя – у 1911-му – вбили жандарми) і додав поміж струнами півтонові приструнки. Значно збільшив кількість струн, вигадав і поставив на струнах демпфер-перемикачі. Так сто років тому в Україні з'явився новий інструмент. За свої винаходи, майстерну гру на бандурі та «крамольний інструмент» він понад двадцять п'ять років «гартувався» у Сибіру...

З часом за струни бандури взялися і зрячі музиканти й почали об'єднуватись у гурти, капели бандуристів.

У 1981 році Василь Ємець за сприяння гетьмана Скоропадського створив у Києві першу професійну капелу бандуристів. Інструменти замовляли в Олександра Корнієвського.

Про виготовлення цих інструментів мені розповідав сам Олександр Корнієвський. Він навчив мене грати на старосвітській діатонічній кобзі та хроматичній колісній лірі. Це старосвітська чернігівська кобзарська школа, яку Гнат Хоткевич називав найдревнішою. До речі, в Інтернеті є фільм про Корнієвського.

Василь Ємець народився на Харківщині у 1890 році. Заробивши гроші на бандуру, пішов навчатися грі до відомого бандуриста Івана Кучугури-Кучеренка. Освіту здобув у харківському та московському університетах. Гастролював багато. У 1916 році виступав у Великому театрі. Потім переїхав на батьківщину Олександра Корнієвського, який

Василь НЕЧЕПА у Сан-Дієго

Віктор МІШАЛОВ

майстрував у Корюківці. Тут учителював у Сосниці, звідки родом Олександр Довженко, кобзарював; спершу замовляв, а згодом і сам виготовляв інструменти. Після Жовтневого перевороту розпочалися небачені репресії проти кобзарів, і він був змушений залишити Україну.

А з 1920 року розпочинає величній і тривалий мистецький марафон за межами України: завершує навчання у Берлінській та Празькій консерваторіях, бере уроки з диригування у самого Олександра Кошиця, який з хором емігрував до Західної Європи, виступає з бандурою у провідних театрах Європи. У Паризькій опері в майстерно пошитому фракку співав у супроводі бандури. І скрізь навчає молодь грати на бандурі та об'єднує талановитих виконавців у капели бандуристів.

У 1937 році відїжджає до Америки. Проживає у Канаді, а згодом, у 1940-му, починає підкоряти Голлівуд. Продовжує свою наукову працю і тривалі гастролі по всій Америці. Професор Ємець лишив нам безліч наукових праць. Він виступав на найпрестижніших сценах, підкорив і знаний театр відомої кінофабрики Голлівуду. Збулася мрія Олександра Корнієвського: на бандурі зазвучали твори Баха, Бетховена, Чайковського та інших композиторів.

Василь Ємець володів усіма видами гри на кобзі та бандурі. Грав на сучасній бандурі і вдосконалював її, грав у перекидку – харківським способом, та найдавнішим – старосвітської чернігівської кобзарської школи.

По науку до кобзаря їздив з Австралії Віктор Мішалов, який зараз уже проживає в Канаді. На сьогоднішній день він один із небагатьох бандуристів, котрі ще володіють усіма цими способами гри. У березні 2016 року ми провели з ним концерт при свічках – у Торонто, присвячений пам'яті Анатолія Авдієвського. Віктор Мішалов – також постать унікальна. Заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства, уже і докторську в Україні захищати буде. Розпочинає процес переїзду в Україну на постійну роботу.

І скрізь на американському континенті, де я співав у українських школах, уже своїх дітей туди водять їхні батьки. І я завжди питаю у них: «Чи

хочете ви бути щасливими і здоровими?» Всі хочуть жити у щасті та радості. Відкриваю таємницю: «Щоб ця мрія здійснилася, треба любити Україну. А щоб любити, треба вивчати та берегти її культуру і традиції».

У Сан-Дієго я виступав на сцені, яка приймала Григорія Китастого, та в інших просвітницьких закладах зі списку «Рідна школа». 7 травня ми вшанували День матері, а поруч проходив Міжнародний фестиваль індійської культури. Нас запросили виступити. Після виступу я подарував новим знайомим компакт-диск, на якому – записи звучання

Василь Ємець

музичних інструментів із кісток мамонта з Мезину (15 тисяч років до нашої ери!) Довго спілкувалися з індіанцями, і з одним із них я потоваришував. Антоніо Росас – професор філософії та всесвітньої історії, який працює в університеті у Сан-Дієго. А дружину-балерину собі знайшов у Києві. Живуть душа в душу, мають сина. Багато є спільного в історії наших народів.

Живуть на широкому земному просторі тільки ті люди, які зберегли свою культуру і традиції. Серед них і ми – українці. Ахейці і пелаги були колись... А щоб були щасливими онуки і правнуки наші, треба жити пра-вед-но. Неславні роди на Землі не живуть.

Василь НЕЧЕПА,
 артист Чернігівської обласної
 філармонії, Сакраменто,
 Каліфорнія

Музика

■ ЛЮБОВ БЕЗ КОРДОНІВ

«Крізь плач і стогін» — це назва пісенного компакт-диску, який нещодавно вийшов у світ. Його автор — Левко Тимошук — громадський активіст і співак, який уже не раз засвідчував нам свій талант у музичній композиції та поезії.

Цей диск, якщо сказати про нього одним словом, — знаковий. Бо його творці, Левко Тимошук та Олександр Спаринський, у свій спосіб хочуть віддати глибоку шану Небесній Сотні й усім тим, хто загинув, обороняючи наші землі. А цікаве творче рішення дизайнерки О. Пасхалової додає особливого драматичного змісту цій роботі. На фото — ціла панорама подій. Є тут натхненні обличчя співаків, музикантів, аранжувальників. Є й щемні знімки родини Левка Тимошука. Є лейтмотивна картина Опанаса Заливахи у майже іконописному стилі (матір із сином). А тексти пісень складають окремих буклет з фотографіями поетів, чії слова покладено на музику.

Тарас Шевченко, Леся Українка, Володимир Сосюра, Олександр Олесь, Василь Стус. І мелодія добре відтворює слова: «Матері ж чекають і того не знають, що вже їх синочків у Дніпрі ховають...» Як музична гра на інструменті, так і спів Левка Тимошука звучить надзвичайно безпосередньо і щиро. Немає зайвих прикрас, якихось декорацій чи витребеньок. Все — наче сповідь перед рідною ненькою, яка дала тобі життя і душу, та водночас перед матір'ю Україною. Одна з пісень має і відповідну назву — «Мамо, не плач».

Особливо ж апелює до серця слухача-українця кобзарський жанр вокального речитативу. Звісно, він осучаснений, особливо ж контекстом поліфонії віртуозного симфонічного аранжування, але як глибоко у давні віки тягнеться його стильове коріння і як тонко він грає на струнах серця!

Усього на диску 13 пісень. Чотири виконує сопрано без акомпанементу — у давній українській співочій традиції — Галина Довбецька. Про чарівність звучання її голосу годі й казати хвалебними словами — краще просто послухати. Так співає, либонь, сама земля під назвою Україна.

Аранжування пісень у супроводі різних інструментів, з бандурою включно, прикметне веселою музичних барв та ритмів. Над аранжуванням працювали майстри-професіонали: крім продюсера і композитора Олександра Спаринського, — Олександр Чернега, Валерій Павловський, Антон Коцар і Сергій Татієнко. Запис здійснено на студії Михайла Дідика.

Ці пісні не лише тішать. Вони кличуть! Бо ж у всіх провідних є мотиви героїзму, козацької честі, слави, гордості, а водночас і суму, плачу та стогону, як у назві диску. Але загалом емоційний тон зовсім не мінорний та аж ніяк не сльозливий — панує надзвичайно потужна мотивація до дії, незламний дух боротьби за українські цінності. Власне, ключовим словом у назві диску є перше, яке наголошує на векторі зусиль, на непохитній спрямованості українства до свободи, правди, добра і щастя.

Можна було б говорити про кожну композицію окремо, але головне — що всі вони творять певну завершену цілість, художній цикл. Це пісні пам'яті про героїв Майдану й АТО, які поклали свої життя... Це те, що має закарбуватися у свідомості поколінь, лягти на скрижалі емоційного досвіду нації.

Володимир ЛУЦІВ, Лондон

Мажорні акорди, або відлуння фестивалю

Леся САМІЙЛЕНКО

Уже 16 років поспіль Запоріжжя славиться ще й фестивалем-конкурсом, який проводять митці та небайдужі до майбутнього української музики.

Фестиваль «Акорди Хортиці» гуртує навколо себе саме таких людей і щороку щедро відкриває нові таланти.

У 16 українців отримують паспорт і стають офіційними громадянами країни. В цьому віці молодь є активним учасником усіх соціальних процесів. І своє шістнадцятиліття фестиваль-конкурс «Акорди Хортиці» відзначив не лише на гідному рівні, але й досить гучно.

Адже юні переможці конкурсу на гала-концерті демонстрували свою майстерність у супроводі одного з найкращих колективів України — Національного ансамблю солістів «Київська камерата». Ініціатором та організатором проведення великого святкового концерту в Києві упродовж декількох років є солістка цього колективу Богдана Півненко.

А сила енергії, таланту і розуму цієї жінки — безмежна.

Тож наприкінці травня в залі столичної Національної музичної академії імені П. Чайковського вирували вже не конкурсні пристрасті, а триумфальний настрій. Величезна афіша, яка з'явилася на фасаді консерваторії заздалегідь, була такою світлою і щирою рекламою концерту, що пройти повз було важко кожному, хто цікавиться музикою, долею талановитої мелодії і просто любить відпочити на чудовому концерті зі знаком якості «Київська камерата».

Адже цей колектив є одним із тих, кому довіряють виконувати вперше свої твори найвідоміші композитори, учасники

люблять навчати, навчатися й експериментувати. Саме бажання та здатність експериментувати і стали на допомогу юним талантам у розкритті їхнього рівня виконання. Погодьтеся, що діти семи років і трохи старшого віку в такому обрамленні мимоволі стають діамантами у платиновій оправі. І переконатися в цьому могли всі, хто потрапив на гала-концерт.

Режисерські здібності пані Богдани дозволили створити концертну казку не лише для дітей — учасників програми, але й для колег, яких захопила своєю ідеєю і творчим процесом співпраці з обдарованими дітьми.

У цей вечір вона презентувала і свої здобутки як педа-

гога. Спільний дует Богдани Півненко з її ученицею Олександрою Хмарою у супроводі камератівців став її гордістю і перемогою над страхом зовсім юної талановитої скрипальки.

Та й не менш вражаючим було все, що відбувалося в той вечір. Адже виступи наймолодшої Сандри Василькової, сестер Анни та Софії Кислиць, братів Артема та Романа Юшкевичів — це просто мистецьке диво. Участь сестер та братів-близнюків надала концертній програмі якогось особливого шарму.

Свою грою на віолончелі вразив і юний Андрій Малик. Блискуче зіграла на фортепіано вже відома навіть поза межами України юна піаністка Христина Михайличенко. Згадуємо про них, бо завжди найбільш зворушливими є виступи наймолодших учасників, які вражають і дають надію на все найкраще в нашій долі.

Інтригу створила й участь у програмі головного диригента Запорізької обласної філармонії В'ячеслава Редя, який виступив у ролі диригента «Київської камерати». Триумф і гарний настрій — ось що залишилось у душі та серці після концерту.

Незабутнє свято сучасної бандури

У Київському будинку вчителя відбувся великий сольний концерт «Шпилястих кобзарів» з нагоди 5-річчя гурту.

У просторій актовій залі закладу не лишилося жодного вільного місця, адже концерт пройшов з аншлагом. Бурхливими оплесками глядачі вітали кожен музичний твір у виконанні «Шпилястих» та

їх побратимів по цеху — дуетів V&V Project, «В треНді» та BanduraBand, а також студентів Стрітівського педагогічного коледжу кобзарського мистецтва, які прибули з Кагарлицького району Київської області, щоб привітати ювілярів. Учасникам концерту вдалося влаштувати феєричне свято сучасної бандури, звуки якої викликали найщиріші

емоції у присутніх та створили піднесений святковий настрій у будній день.

У програмі заходу прозвучали українські народні пісні в сучасному форматі, авторська інструментальна музика та кавер-версії світових хітів у виконанні бандуристів. Лідер «Шпилястих» Ярослав Джусь, який має унікальний музич-

ний слух, на замовлення глядачів виконував на бандурі чернігівського типу усі мелодії, які йому наспівували із зали.

Інформаційним партнером сольного концерту «Шпилястих кобзарів» було Національне газетно-журнальне видавництво.

Олександр ЛИТВИНЕНКО

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

література

■ БЕЗ ЗНЕБОЛЮВАННЯ

Збірку Ігоря Астапенка «Лихотомія» (К.: Самміт-Книга, 2016), що стала першим із видань лауреатів відродженого конкурсу «Гранослов», найповніше характеризує поєднання життєлюбності й трагізму.

Зрештою, такий бароковий ріс суголосить і назва книжки. Автор мовби розтинає, препарує лихо, щоби посилити відчутність повсякденного щастя. Здавалося б, вірші переважно ґрунтуються на сюжетах поховання, панахиди, поминок. Наскрізними є символи відходу: дим, сльоза, свіча. Але на контрасті з жалобою підкреслено радість маленьких чудес.

Втрати автор здебільшого співвідносить із духовною міццю. Старосвітська велич простежується в іменах, перелічуваних на церковній службі («Ймена»). До найкращих поезій про згубність війни варто зарахувати Астапенків портрет безрукого чоловіка, котрий посилає хіромантів шукати його лінії долі на мінному полі («лихотомія (базар)»).

Свою чергою, джерело наснаги вбачається в мирній мальовничій природі. Навіть у куці, подібному до «хлопчика на літургії // який не знає // коли хреститися» («дзс»), упізнається імпульсивність. Викликає жаль «вечір // хворий на печію // бо випив сонце» («ми»). Астапенко у ставленні до своїх персонажів узагалі співчутливіший, ніж Мирослав Лаюк, хоч і суворіший за Миколу Воробйова.

При цьому художній світ пронизаний брунівським рухом. Акула опиняється «межи двох снігових кальвінів» («грандіозність»), хрощ – у кишені лікаря («санаторійна зона (гуйва)»), відрубана голова – під ногами знака оклику («лихотомія (диптих)», 2).

Асоціативні зв'язки у віршах видаються раптовими, наче бризки соку зі стиглих ягід. Для поета вельми важить одивнений влучний опис. Небо може зашарітися, бо об нього розбивається фламінго («яблунька-повія»). «Трав'яні тіні» бувають настільки анорексичними, що під ними задихаються світлячки («зинаїда»). Порожнеча іноді «більша за сонце на борщагівці» («вулиця розумах»). Істотно, що автор також не ігнорує звуко-символічні ланцюжки та епітети – засоби, які злегка знецінилися.

Парадоксальну сутність має весь Астапенків стиль. Дохідливий оповідний верлібр може завершитися ускладненою метафорою (споживання ожини у «вулицях»). У щільних образних рядах лишається місце для афоризму, зокрема про «скошену думку», яка «лишає за собою вірш» («мислитель (триптих)», 1). Рафінований естетизм не виключає кепкування над сучасним мистецтвом («синтез мистецтв», «modern art»).

Чи потрібне знеболювальне впродовж цієї лихотомії? Мабуть, ні. Принаймні, поки не трапиться акула між яблунь.

В'ячеслав ЛЕВИЦЬКИЙ

«Воздух» Мирослава Лаюка

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

«Метрофобія» – це друга збірка поезій Мирослава Лаюка – чудового сучасного поета. Він грається словами, наче фанатичний футболіст м'ячем.

Саркастичний, гумористичний, подекуди гострий, та легкий для сприйняття читачів різного віку. Також Мирослав – філософ, що намагається осмислити життєву мудрість. Вела розмову і вражалась тим, яка багата наша Україна на таланти...

– Декілька слів про Вашу творчість. Розкажіть про свою нову збірку «Метрофобія».

– «Метрофобія» – друга моя книжка, перша була «Осоте!» 2013-го року. «Метрофобія» вийшла у «Видавництві Старого Лева», яке зробило все, як я хотів. Ілюстрації – від дуже класної художниці Жанни Кадирової, котра працює в жанрі скульптури. Її монументалізм ми адаптували до жанру книжкової ілюстрації, бо саме монументалізму ця книжка вимагала. Післямову написав Володимир Ермоленко, філософ, письмо якого я дуже шаную.

– Чому обрали саме таку назву?

– Я досить демократичний і ліберальний, момент співтворчості, співучасті читача із текстом для мене не менш важливий, ніж співучасть моя із текстом. Дам хіба підказку. Тут треба враховувати значення слів «метр» і «метро» водночас. Страх метро, страх пересування під землею, взагалі заглядання під землю, заглядання на кістки предків, на тіні міст, які були до нас, на шари землі, яка, власне, складається із трупів (тому що ґрунт – це ж перегнилі рештки попередніх людей та епох).

Ці мозаїчні фрагменти відсилають до схеми Київського метро, як зазначала одна моя інтерпретаторка. Так само ритм, метр – страх того, що ми можемо піддатися якимось іншим ритмам, що якісь речі уніфікують нас, ув'язнять нашу свободу, нашу вільну думку, все, що є в людині людське.

– Чи можна Вашу поезію характеризувати як урбаністичну?

– Урбанізм – це для мене лише тематика, однак не собіб вираження. Якщо поезію називати урбаністичною – це казати, що місто керує твоїм способом мислення. А це надто мілко, як мені здається. Мені абсолютно органічно або неорганічно може житися як у міському, так і в сільському просторах, поезія – в мені, а не поза мною.

– Часто у своїх віршах Ви звертаєтесь до тематики школи. Чи відчуваєте якусь ностальгію за тим часом?

– Молодість спонукає мене відображати реалії, які недавно пережив і про які добре пам'ятаю. Тут головне не «школа», а недавня присутність якоїсь структури, що з нами взаємодіє, «навчає», у щось ангажує, структура, яку ми приймаємо або ні, яка нас формує як людей – добрих чи не дуже. Уроки, маю на увазі не фізику і хімію, а уроки життя, які хочуть дати усі звідусіль – це найближче до мене наразі.

– Поезія – це спадкове у Вашій родині чи ні? Є поети?

– У мене дуже колоритні предки, обидва діди писали бабам з армії листи, і ці листи були у віршованій формі. Один із дідів робив це якимось специфічним способом, баба нам показувала те письмо: спочатку здається, що то якісь каракулі, але якщо поставити дзеркало під спеціальним кутком, то все «заграє». Дуже сумніваюся, що здатність до поезії може бути спадковою, але точ-

но знаю, що коли твої предки тобі важливі, тобі важлива неймовірно голосна земля, по якій ходиш, – це важко ігнорувати.

– Зараз дуже багато тих авторів, які пишуть музику, звертаються до теми нашого сьогодення – це війна, Майдан. На цю тему пишете чи ще осмислюєте її?

– Впевнений, що вся добра поезія завжди відгукувалася на сучасність, просто це поставало у різних формах. У найкращих випадках – тонко, зі смаком, з розумінням ситуації глобально і водночас переживання трагедії індивідуально. У найгірших – грубо, зі звинуваченнями, нетривкими аргументами, нікчемним пафосом і непереконливими згущеннями. Теперішнє життя не може не хвилювати, всім це болить. Найбільша проблема, як мені тепер здається, навіть не в болі і смертях, а в знелюдненні – у тому значенні, що в людині зникає людське.

Ця жорстокість, небажання слухати і говорити, а сліпо вбивати і ненавидіти – виводить наш біологічний вид на зовсім інший, мерзений рівень. Створюється таке враження, що еволюція пішла у зворотному напрямку, що вся та культура, яка тисячоліттями виховувала людське в людині, нічого не зробила. Тому мені здається, що завдання теперішньої літератури – повернути людину до людяності. А цього можна досягти тільки тоді, коли кожна конкретна людина навчиться мислити, сама за себе вирішувати, а отже, і відповідати. Це досягається, коли людина стає кон-

кретною одиницею, а не частиною маси.

– Ваша поезія дуже ритмічна. Чи читали під музику? Були такі спроби?

– Ритм, можливо, і є головним для мене виміром поезії. Під ритмом я розумію і звучання, і можливість організації певного цілого, і відображення способу дихання, і закладання моменту очікування, і повітря, яке присутнє між слів. Поезія і її генерал ритм задають свої правила, а поет мусить вибирати: підпорядковуватися чи боротися. Головне – зробити правильний вибір, бо іноді краще одне, а часом – зовсім інше. Так, іноді поет насправді мало вирішує і стає знаряддям. Позиція досить небезпечна.

– Нещодавно на «Книжковому Арсеналі» Ви разом із Тетяною Троїцькою з театру «Дах» презентували чудовий проект – перформанс під назвою «Воздух». Чому обрали таку назву і чи вдалося втілити задумане?

– Назва «Воздух» – за однойменною поемою із книжки «Метрофобія». Воздух – це те слово, якого ми позбулися не тільки у вимірі лінгвістичному, це старослов'янське слово, але ми його дуже легко віддали і викинули з мови. Як дехто хоче зробити з Малевичем чи Гоголем. Поема про те, що нам не можна так легко віддавати своє, бо ми великі, а великі мають бути розсудливими і великодушними, така «чистота» – безглуздя. Як казав Турнє, чистота – це якась жахлива інверсія до невинності, це щось жахливе, за яким стоїть маніакальне прагнення знищувати.

Без тих втрачених контекстів і концептів нам дуже важко тепер, нам нема на чому триматися, ми наче загублені у якійсь шахті на тисячометровій глибині. Навколо жахливі псевдосутності і страшна задуха. І я бачу пошук повітря в тому, щоби любити, а не ненавидіти, щоби приймати (звісно, фільтруючи), намацувати нові шляхи, бо так далі не можна. У наших реаліях зупинитися – це синонімом до слова вмертти. Поема про красу й огиду, землю і кров, квіти і кулі – все те, чим ми є і з чого ми мусимо заново про-рости.

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

■ ЄРМІЛОВ ТА «ЛІЖКО ДЛЯ КОХАННЯ»

Василь Єрмілов. Мандаліна. 1920-і рр. Полотно. Олія

У наведених у рубриці «На перехресній станції» спогадах Юрія Смолича двічі згадується одна річ – «ліжко для кохання», авторство якого приписують Василю Єрмілову. Чи існувало це ліжко насправді, чи ні, зараз важко сказати. Але відомо, що перша згадка про нього наведена в журналі «Авангард» за 1929 рік.

Автор тієї невеличкої замітки, прекрасний поет і головний редактор цього журналу Валер'ян Поліщук, пише: «Художник Василь Єрмілов... конструктивно переладував свою квартиру й бореться з перинами своєї дружини, намагаючись зі спальні влаштувати спальне купе м'якого вагону... В. Єрмілов розробляє зараз дешевий, зручний і красивий верстат-ліжко для виконання цих життєдайних функцій людського організму. В цій роботі допомагає нашому художникові своїми порадами його дружина».

Насправді усе це виглядає більше на жарт-містифікацію самого Поліщука, який передавався із вуст в уста, поки не трансформувався у спогадах Юрія Смолича. Утім, творчість самого Єрмілова була не менш цікавою.

Народився майбутній художник 1894 року у Харкові. Живописець, графік, монументаліст, художник-конструктор та автор багатьох проєктів: збірних кіосків, агітаційних і книжкових фургонів, трибун-реклам. Зараз би його назвали дизайнером: Єрмілов розробляв і створював ескізи оформлення упаковок, коробочок для пудри, сирникових коробок.

Був автором книжкових обкладинок для поетичних збірок, зокрема створив «обличчя» «Ладомира» Велимира Хлебнікова та обкладинки журналів «Авангард» і «Нове мистецтво».

Зараз роботи Єрмілова перебувають у музеях США, Німеччини, Франції та України, продаються на міжнародних аукціонах, як-от знаменитий «Сотбіс». Нещодавно його твори виставлялися у «Мистецькому арсеналі» в Києві. А 2012 року у видавництві «Родовід» вийшла книга Тетяни Павлової про життя і творчість художника «Василь Єрмілов жде весну».

Любов ЯКИМЧУК

Без історичного гриму

У минулому номері «Культури і життя» ми познайомили вас зі спогадами про письменників 1920-х років із маловідомої «Моєї мозаїки» Юрія Смолича.

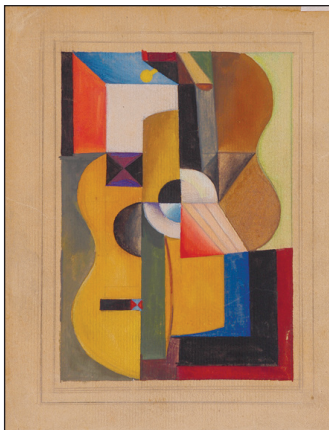
Продовжуємо відкривати обличчя справжніх живих українських авторів (тут і про письменників, і про знаменитого художника Василя Єрмілова трохи), які вміли не лише творити прекрасне та сіяти розумне, а й жити.

Василь Єрмілов. Композиція. Початок 1920-х рр.

ЄРМІЛОВ (ХУДОЖНИК, ХАРКІВ):

Був непоганим художником-модерністом, добре оформлював книжки. Але між людей найбільше вславився тим, що для Поліщуківського журналу «Авангард» (де була опублікована його фотографія) сконструював «ліжко для кохання» (на замовлення Поліщука) – щось на кшталт генікологічного крісла, тільки видовженого і без підлокітників.

Василь Єрмілов. Гітара. 1919 р. Папір. Гуаш

ЛЮБЧЕНКО АРКАДІЙ:

Після завязаного підлабузювання до Хвильового, Тичини, Куліша, легко перекинувся на підлабузювання до Микитенка й Кулика.

Поміж вуспівців верхнього регістру здобув абсолютне довір'я (навіть від Коряка); з усіх сил намагався вступити до партії, навіть, здається, був зарахований в кандидати. Але – не знаю, як це обернулося, – членом партії не став. Дарма, що став максимально «ідеологічно витриманий», написав п'єсу під назвою «Мое – твоє» (верховини комуністичної свідомості), та всі дружно переіменували п'єсу на «Твое – мое», що, справді, цілковито виказувало натуру й ідеологію Аркаші.

ПОЛІЩУК ВАЛЕРІАН:

Вславився своєю теорією «спіралізму» й пропагандою на сторінках свого журналу «Авангард» тим, що пропагував «поцілунок в голі груди», та проєктом конструкції спеціального ліжка для любовних втіх.

Це поза тим, що був талановитим поетом, надзвичайно активним творчо й «одержимим» у дискусіях.

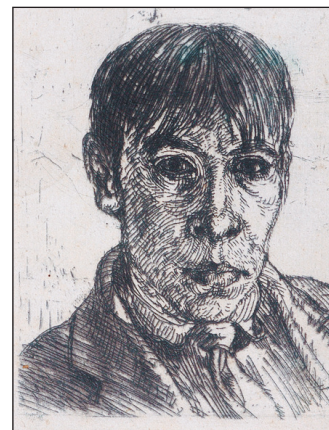
Але в активі свого «Авангарду» мав небагато: Буревія, Троянкер, Єрмілова (художника), Чернова та дрібноту.

СЕНЧЕНКО:

Коли в сорок третьому році викликали його в Москву, став він у мене в журналі «Україна», який я редагував, відповідальним секретарем. Жити не було де, в партизанський гуртожиток він їти не схотів. І невдовзі стало зрозуміло чому. В редакційній кімнаті (редакція мала лише одну кімнату в партизанському гуртожитку на Трубній) він відгородив шафою куток, поставив там ліжко і так жив. Так от за ту шафу почала вчашати до нього на ніч К. Колись, рано прийшовши до редакції, я її ще застав у ліжку (не сподівались, що я так рано прийду, а в мене верстка). Так от у розмові я запитав її: знаючи, мовляв, яка ви жадібна на чоловіків, не зовсім розумію, чому С. – не такий вже він красунь. К. відказала: хіба вам зрозуміти, в чому краса чоловіка? Я, справді, знаю десятки любовників, але кращого за нього не знала за все життя.

САВА БОЖКО:

Вийшовши з таборів у час війни, Божко – де б прихилити голову? – почав шукати дружину. Хтось підказав йому адресу: жінка ваша евакуувалася в Алма-Ату. Поїхав до Алма-Ати через цілу Азію, але то виявилася Н. З., його, справді, перша дружина, з якою розійшовся дванадцять років тому. Але Н. чула, що його жінка десь інде, в Сибіру. Подався Сава до Сибіру, знайшов, але... не та: з цієї після З. він розвівся кілька років тому. Та, на щастя, і ця знала адресу його слідувачої жінки і сказала йому – це вже десь під Україною. Подався Сава на цю адресу, знайшов, але... знову не та: з цієї теж розійшовся. Довідавшись, проте, і від цієї адресу ще однієї, вже останньої перед арештом жінки, Сава поїхав до неї, знайшов. Тільки ж ця жінка... вже вийшла заміж

Василь Єрмілов. Автопортрет. 1912 р. Офорт

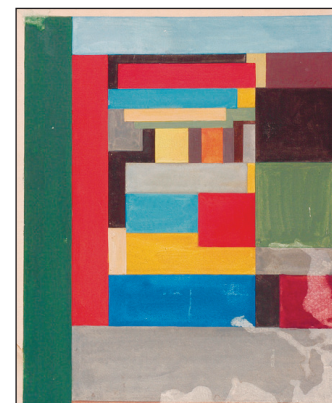
за іншого, а Саву на цій адресі забрали до армії. Відвоював війну, повернувся живий, здоровий.

Поїхав працювати на Донбас. Там його зарізали в шахті – через жінку, яку хотів у когось відбити.

Запам'ятався ще двома «рисами»:

1. Їв надзвичайно багато і, що найпримітніше, волів їсти продукти сирими, не вареними, не печеними. Скажімо, вранці сам йшов на базар (зразу біля будинку «Слово»), купував кілограм свіжої свинини, присолював і тут же, біля рундука, її з'їдав. Після того йшов додому снідати.

2. В перукарні (коли ще мешкав на Холодній Горі по вулиці Троцького) поклав на стіл, прив'язавши шнурком, як це

Василь Єрмілов. Декоративна композиція. 1920-і рр. Папір. Гуаш

роблять з комплектами газет чи ілюстрованих журнальчиків у тих же перукарнях або в приймальнях у дантистів, свій товстенький роман «Степ», щоб, мовляв, відвідувачі, чекаючи черги, читали б. Їм не буде нудно, і авторові популярність.

АНТОН ДИКИЙ:

Носив бороду й мав добрі вуса. Як відомо, всі Дикого боялись, бо вмів створювати враження, що «щось таке знає», чого інші не знають; що «має авторитет» у колах, у яких інші авторитету не мають; що взагалі діє з «чийогось доручення» і таке інше. Якось йому хтось порадив, і він вуса та бороду зголив. І всі враз побачили, що він абсолютна мізерія і навіть побоюватись його перестали. Але Дикий знову відпустив вуса та бороду.

І знову всі почали його боятись.

За виданням «Спадщина. Літературне джерелознавство. Текстологія» (том 5, Київ, 2010).

Підготувала Любов ЯКИМЧУК

Василь Єрмілов. Ескіз для оформлення тканини. 1959 р. Папір. Гуаш

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

УСПІШНІ «ВИТІВКИ ХАНУМИ»

У Харківському академічному театрі музичної комедії прем'єрний показ спектаклю «Витівки Хануми», що створений за мотивами п'єси Авксентія Цагарелі, став чи не подією сезону у місті. Супераншла!

Ось звучить музика Гіи Канчелі, що відразу ж налаштує нас на атмосферу Грузії XIX століття... Симфонічний оркестр під орудою заслуженого діяча мистецтв України Ярослава Сорочука немов накриває глядачів хвилями східного колориту, занурюючи свідомість у це священнодійство! Підсилює ефект чарівне грузинське багатоголосся у виконанні артистів хору.

Майстерність творців цієї вистави – безсумнівна: все зроблено зі смаком, продумано до дрібниць, від душі.

Цікавим був і підхід Ігоря Ковалю (головного режисера театру і режисера-постановника) до організації підготовчої роботи. Він відправив у від'їзду до Грузії свого заступника, а звітди Володимир Космін привіз взуття, елементи одягу, предмети грузинського побуту.

І завдяки цьому головному художникові театру Тарасу Шигимазі вдалося створити художнє оформлення, що відповідає атмосфері Тифлісу XIX століття. Яскраве й колоритне вбрання підсилювало ефектність професійної акторської гри. Кожен із костюмів – справжній витвір мистецтва!

Для постановки танців запросили до театру керівника грузинського танцювального ансамблю Georgia Малхаза Джалагонію. У співпраці з балетмейстером Вікторією Сидоренко він створив справжнє танцювальне диво, яке підштовхує тебе стати учасником священнодійства на сцені. Ти мимоволі починаєш дихати у ритмі танцю.

Колоритні постаті Хануми (Тетяна Циганська), Кабато (Мілана Остенен), Ваню Пантіашвілі (Олексій Гавінський), Мікіча Котрянца (Олександр Беділо), Коте Пантіашвілі (Роман Куштим), Текле (Наталія Антоненко) та інших героїв комедії захоплюють грою, втягуючи до своєї чарівної орбіти.

Сцена та глядацька зала були наче спаяні невидимою, але відчутною на рівні душі єдністю. Це був єдиний конгломерат добра, натхнення, гумору, музики, танців!

Враження від прем'єри таке, ніби глядачі ойкнули, вдихнули повітря сцени і видихнули тільки після закінчення вистави. А успіх «Витівки Хануми» на сцені Харківського академічного театру музичної комедії не викликає здивування, бо цей театр уже давно зарекомендував себе в місті.

Ніна СУПРУНЕНКО

Поїзд за маршрутом...

Леся САМІЙЛЕНКО

Нарешті «Поїзд “Одеса-мама” (як би комедія...)», тобто вистава, назва якої вже давно не на устах українців і про яку говорять як про одну з крапих за минулий рік, відбулась і на київській станції Міжнародний палац культури і мистецтв.

Як по-старому, то у Жовтневому палаці цього дня було і комедійно, і цікаво, й ексклюзивно кожному, хто потрапив на свято майже трьохгодинної сміхотерапії, яка для багатьох закінчилась сльозотерапією. Бо завершення сценарного задуму авторів, як не дивно, передбачало і такий нюанс розгортання подій, які переживають герої п'єси.

Адже смерть мами – це завжди боляче. Але саме про терапевтичний ефект спектаклю йдеться неспроста. Бо разом із колегами, друзями та публікою, яка щедро заповнила своєю присутністю залу, пережили і відчували чудотворну дію цього лікувального процесу. Помічне. Бо такі не лише зцілилися, але й зрозуміли та згадали кумедні моменти нашого міжнародного, міжетнічного та й родинного співіснування.

«Скромний» акторський ансамбль

Музика не дарма нав'яла такі думки, бо згадали і зі сміхом обговорювали виставу, перекидаючись такими «перлами» російської народної творчості, як «жидобандерівці». Після показу кожен переконався, що тавро, яким нагородили українських патріотів наші східні сусіди ще до оголошення війни, має глибокі етнопсихологічні корені. Адже матусин синок Міша, тобто «майже 55-річний» Михайло Ісакович Мухінзон (Олег Філімонов) та галичанка Наталя Тарасівна Горобець (Руслана Писанка) – не просто створені один для одного, але, як з'ясувалося, ідеально підходять для щасливої, матусею благословенної сім'ї.

Але все не так, як здається на перший погляд, адже автори сценарію у цю просту, як прав-

да, історію додали саме такого перцю, який робить постановку ексклюзивним явищем. Сценарні репліки вже давно розібрали на цитати й афоризми, якими перекидаються в жартівливих розмовах на тему «жидобандерівщини», бо ж серйозно про це нормальна людина говорити не може.

Творчий тандем двох не лише інтелектуальних, але й надзвичайно талановитих митців забезпечив триумфальний успіх цієї вистави ще й тому, що базується на поєднанні любові до театру, професії та здатності розсмішити й розбурхати почуття у душі глядача.

Та ще в поєднанні з талантом знаменитого коміка Віктора Андрієнка, який грає декілька ролей, та з участю актора Якова Гопна і переможниці телевізійного проекту «Голос країни. Діти» Анни Ткач. Остання, до

речі, у виставі не лише прекрасно співає, але й робить перші кроки як актриса.

І якщо коротко, то головну героїню глядач бачить і чує лише з екрану – в ролі добожевільної закоханої у свого сина матусі, яка протягом усієї «першої поїздки без неї» спілкується з сином та іншими персонажами лише по скайпу. Адже робоча назва цієї вистави, за словами Руслани Писанки, була саме про неї і звучала приблизно так: «Всім “божевільно люблячим” одеським матусям присвячується».

Глядачі до останнього моменту сподіваються, що на сцені з'явиться і сама Ольга Волкова. Але... Саме ця інтрига й закладена в основу розв'язки сюжету і надає фіналу драматично-філософського звучання. Бо насправді після затишного сеансу сміхотерапії настає момент сльозоточивої паузи, яка завершується неймовірними, шаленими оплесками...

Тож щасливої дороги «Поїзду «Одеса-мама»! Адже з Києва вистава понесе позитив і радість усім, хто любить театральне мистецтво й гумор. А подивитися на себе і наші проблеми у віддзеркаленні – це завжди корисно, бо, як кажуть наші перемішники й організатори цієї театральної події: «Сміємось, отже не здаємось!»

Як козаки змія приборкали

Ця оперна вистава вже п'ятнадцять років успішно демонструється в Київському муніципальному академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва.

Тож співана казка виховала і розважила вже не одне покоління українців та гостей міста.

Змінився склад акторів, які виконували ролі, бо ж, як відомо, все йде, все змінюється. Та от незмінною є музична канва, бо композитор Ігор Поклад у творчому тандемі з поетом Євгеном Вратарьовим у цю казку, як кажуть, усю душу вклали. А називається вона «Як козаки змія приборкували».

От і злітаються вже багато років поспіль дітлахи та їх дорослі наставники, бо цікаво

Зміючка-несміючка та Мурхан

дізнатися, як... Сидять у залі принашкі і захоплені пригодами, які трапляються з героями. Переживають за Ярину, яку викрав злий Змій Рубайло, він же Мурхан. Допомагають Пилипу, нареченому Ярини, порадами як її знайти. Одним словом, годину з хвос-

тиком у залі панує детективно-пригодницька атмосфера.

А ще у цій виставі є антракт, під час якого діти обговорюють усе почуте й побачене на сцені і пишуть свої відгуки у відповідну книгу для відвідувачів. Цікаво, що хлопчиків найбільше захоплює Зміючка-

несміючка. От і подумалося, що десь у підсвідомості кожного чоловіка закладена не лише цікавість до такого типу жінок, але й інстинкт пізнання подібних особистостей (жартую).

Але й мене потягло переглянути цю виставу неспроста, адже запам'ятала, що колись сподобалася мені чарівна музика Ігоря Поклада. А до хорошого і теплого завжди хочеться повертатися ще і ще, щоб звикнути бути там, де панує казка, музика, спів і танці.

А ще море дитячого сміху і радості, яким завжди переповнений Київський муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва.

 Ольга КАЦАН,
 Міжнародна медіа-школа
 «Абітурієнт»

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ ДЕЩО З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Музику і спів любить кожна нормальна людина. Але знання про це – надбання тих, хто хоче бути професіоналом у цій царині. Однак і просто любителі музичного мистецтва не оминають нагоди дізнатись про тих, кого слухають і ким захоплюються. Тож на допомогу таким людям і створено цілу серію книжок для широкого кола читачів, автором яких є відомий сучасний музикознавець, дослідник історії музичного мистецтва Іван Лисенко.

Його творчий доробок – саме той фундамент, який створено, щоб звести високу вежу з підстав пишати українською музичною культурою. Коротко про дві книги, які можуть бути настільними для кожного, хто хоче володіти знаннями з історії музичної культури.

«Українські співаки Х–XVIII століття». Це видання – енциклопедичний словник-довідник, у якому можна знайти близько 5000 статей про українських співаків, котрі просували музичну культуру не лише в українському просторі, але й далеко за його межами. І кожен із них, перш за все, був носієм високого духу української вокальної культури. Прізвища їхні подані в алфавітному порядку, і крізь призму біографій кожного автор висвітлює історію національного вокального мистецтва. Читается книга легко і є доступною для розуміння кожного, хто цінує своє коріння та історію еліти своєї нації.

А от книга Івана Лисенка «Словник опер» – ширша за палітрою національної приналежності, адже у довіднику вміщено близько 600 статей, присвячених темі постановок українських опер у різні часи й різними народами в Україні та за кордоном у XVIII–XXI століттях. А ще тут подані свідчення про опери зарубіжних композиторів на українську тематику.

Видані ці книги житомирським ПП «РУТА» в минулі роки, але й досі користуються широким попитом. Адже музика і спів є відображенням духовної суті кожної людини, котра любить життя в усіх його проявах. Музика – це мистецтво без кордонів, яке має своє коріння і крону, що височіє і видна здалеку кожному, хто має здатність чути і відчувати тремтіння космосу. Цей жанр мистецтва неспроста називають космічним, бо ж кожен звук є відтворенням його вібрацій. Тож, як створив Всевишній світ, що поділений на народи і нації, так і кожна з них має власний ідентифікаційний код у космосі свого буття. Нічого особистого – це з формули гідності українського національного музичного мистецтва, яка є простою, як правда про те, що нам є чим пишати і про що розповісти іншим.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

«Я у далеч пильно задивлюсь...»

Юрій ТІТОВ

Леся САМІЙЛЕНКО

Нещодавно поет Юрій Тітов потішив своїх шанувальників своєю збіркою, яка має назву «Необірвані струни терпіння».

Ювілейне видання побачило світ не в найкращі для України часи. Але ж воно – на часі і завойовує увагу шанувальників поезії неспроста. Поет вибухнув гроном надзвичайно глибокої та актуальної громадянської, філософської лірики. Адже протягом бурхливих подій, які відбувались і досі відбуваються в країні, його душа була з тими, хто боровся, а серце палало і рвалося у бій.

За справедливості, проти всіх негараздів нашого буття – виступив один із найталановитіших поетів нашого часу. Його зброя – слово – влучне, гостре, щемливе, як і душа, яка бунтує проти, коли йдеться про людину, мораль, державу. Голос поета-громадянина Юрія Тітова звучав на Майдані, адже пісні на його слова співають десятки найкращих українських виконавців, яких і досі чекають на передовій наші захисники. Тож кожен із них поніс слово поета туди, де воно гартує, зцілює, дає надію на краще.

Мама Юрія, Лідія Петрівна, розповідає, що вихід цієї збірки – щаслива несподіванка. Одного вечора до оселі подзвонив владика Богдан

Дзюрих і попросив дозволу приїхати до них додому. Лідія Петрівна каже, що навіть не повірила, що «така людина» та до них може приїхати. А дарма, адже її син для всіх інших – давно відомий і, не побоюєсь цього сказати, великий поет, якого знають і шанують не лише в Україні.

І не варто вдаватися до його біографії як людини, котра від народження має проблеми зі здоров'ям. Цей факт цікавий лише тим, що Юрій, отримавши не одну вищу освіту, став чи не символом мужності та духовної снаги, і своїм прикладом допомагає багатьом вистояти в найважчі часи й побороювати в собі раба...

Поет-вільнодумець. Великою силою наділяє його Бог, і через своїх посередників допомагає вистояти, піднятися до таких висот інтелектуального розвитку, що дають можливість витримати й витерпіти... І, коли є глибоке усвідомлення заради чого, то струни терпіння стають сталевими і ніколи не обірвуться.

Декілька років поспіль Юрій Тітов резонував своїм поетичним словом, яке відповідало діям та помислам сучасників. Ці поезії його шанувальники мали змогу прочитати на особистій сторінці поета у Фейсбуці. А далі сталося диво: його слово запало в душу тим, хто допоміг видати десятку збірку поезій і навіть презентувати це видання спочатку у Львові, а згодом і в Києві.

На презентації зібралися близькі друзі поета, його шанувальники і ті, для кого його творчість є знаковою, бо вже допомогла. Народні та заслужені артисти заспівали пісні на його слова, прекрасно продекламували вірші зі збірки.

У Львові родину Тітових приймали так добре, що обличчя Юрка світилося від радості, коли згадає про це. В Києві – вони вдома, а у своєму домі і стіни гріють, є можливість покликати друзів на презентацію. Чим не найвище щастя для митця?

І цю можливість гостинно надали духовні провідники

греко-католицького храму, що на лівому березі Дніпра. Маркіян Свято, Світлана Мирвода, Наталя Шелепницька та багато інших відомих людей зібрались у Пасхальні дні навколо сімейного вогнища родини, яка виховала такого сина.

Юрій друкує все на комп'ютері носом і завжди жартує з цього приводу... Адже поет, окрім усіх інших чеснот і талантів, має прекрасне, козацьке почуття гумору. Він не усвідомлює, що герої, і не хоче чути про це. Він добре знає, що Людина повинна мати честь і гідність і ніколи не здавати своїх позицій перед ворогами. Чим ближче пізнаю цього чоловіка, тим більше переконаюся в тому, що він – український герой нашого часу. Лицар духу і сумління.

А свою десятку поезій Юрій присвятив «Героям Невесної сотні, безстрашним захисникам України, усім мужнім і нескореним...» Здається, він – як і всі, але це лише так здається, бо з кожним віршем і словом він віддає частинку свого здоров'я та душі. Просто інакше не може, бо вродився таким і заради цього.

Перший розділ книги поет назвав «Моя вершина». Не думаю, що це так, адже його монолог із сучасниками на рівні громадянської лірики лише розпочався.

На презентації книги в Києві – найкращі друзі-артисти і священники

редактор
Світлана СОКОЛОВА

південна пальміра

ОДЕСИТИ РЯТУЮТЬ КОЛЕКЦІЮ ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Під дахом Одеського художнього музею розмістилося 20 залів постійної експозиції, що налічує більш ніж 10 тисяч робіт, серед них – полотна Айвазовського, Саврасова, Караваждо, Шишкіна, Куїнджі, Врубеля, Серова, Кандинського, Костанді, Мурашка, Пимоненка й інших геніальних художників. Тут є зала іконопису, зала українського декоративно-прикладного мистецтва, три зали для змінних експозицій. Однак чимало шедеврів живопису уже давно потребують реставрації.

Одесити не стали чекати допомоги від держави і місцевої влади у порятунку унікальних картин. У травні цього року вони почали збирати кошти на закупівлю необхідного обладнання для реставраційної майстерні. У рамках соціального проекту «Museum for Change: Художній музей» на кінець місяця із необхідної суми 30 000 грн вдалося зібрати 31 520 грн. Кошти підуть на придбання мікроскопу, ультрафіолетової лампи, мольбертів та витратних матеріалів для реставрації. Загалом планують відновити близько 800 полотен.

Окрім того, буде здійснено загальний ремонт приміщення (фарбування стін, встановлення кондиціонерів, заміна сантехніки, ремонт даху), збираються також забезпечити професійне виставкове освітлення в залах.

Сергій ГОРИЦВІТ

Вітчизняне музичне мистецтво зазнало непоправної втрати – 24 травня на 76-му році пішов із життя український хоровий диригент, педагог, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка, народний артист України, засновник та художній керівник Львівської державної академічної чоловічої хорової капели «Дударик», засновник першої державної хорової школи **Микола Лукич КАЦАЛ**.

Все своє життя він присвятив розвитку і популяризації національного хорового мистецтва та концертно-просвітницькій роботі.

За 40 років активної концертної діяльності капела під його орудою дала понад 2500 концертів у найпрестижніших залах України, Литви, Латвії, Білорусі, Грузії, Естонії, Угорщини, Польщі, Словаччини, США, Канади, Швейцарії, Австрії, Франції, Бельгії та Голландії.

Висловлюємо глибокі співчуття рідним, близьким, колегам та всій українській громадськості.

Світла йому пам'ять...

Міністерство культури України

Інна ІЩУК

В Одеському цирку з 20 до 22 травня тривав Перший всеукраїнський естрадно-цирковий фестиваль-конкурс, який зібрав артистів дитячих циркових студій Одеси, Миколаєва, Кривого Рогу, Харкова, Запоріжжя, Южного, Чернівців та інших міст України.

Удійстві взяло участь понад 200 учасників, які представили номери в різних жанрах циркового мистецтва. Президент фестивалю «Зоряні діти» Сандра Лісовська відзначила високу професійність і майстерність юних артистів.

«На фестивалі-конкурсі була представлена величезна кількість цікавих номерів. І нам довелося влаштувати два гала-концерти», – наголосила організатор.

Грамотами і медалями відзначили народну студію циркового мистецтва Запоріжжя «Едельвейс», яка збагатилася

«Зоряні діти»

на 3 срібних і 6 золотих медалей у різних номінаціях.

Нагороду отримав зразковий колектив «Фіеста» з міста Міни за композицію «Українська карусель». Великим десантом чотирьох дитячих студій виступив Харків, відзначені були колективи «Надія» та «Непосиди», «Бенефіс», «Посмішка».

Професійно підготовлені номери представила народно-циркова студія Полтави «Єд-

ність». Майстерно виступили юні жонглери з Миколаєва. Своім номером здивувала журі та глядачів Марія Баталкіна з Південного Одеської області (студія «Каскад»), показавши танець з обручами у підвішеному стані. Цей жанр створив засновник і керівник Одеської циркової студії Валерій Кузнецов. Справу майстра продовжують і вдосконалюють його учні в Південному та Л-

лківську. Циркова студія міста Чернівці потішила виступом повітряних гімнастів. А студія «Флік-Фляк» із Кривого рогу – гутаперчевою акробатикою. Сильну програму представили циркачі Чорноморська (перейменованого міста Іллічівська). Це і народна студія мистецтв «Активіст», і великий колектив «Арлекіно», який отримав Гран-прі Першого всеукраїнського фестивалю-конкурсу естрадно-циркового мистецтва «Зоряні діти».

Представник Департаменту культури і туризму Одеської міськради Дмитро Сербін привітав циркові колективи з перемогою, вручивши грамоти та подарунки. Подякував за високу майстерність та активну участь у фестивальному русі і за ту радість, яку вони подарували глядачам.

Перший фестиваль естрадно-циркового мистецтва «Зоряні діти» показав високий рівень розвитку циркового мистецтва в Україні, представивши майбутніх артистів циркової арени. І в наступному році неодмінно знову збере юні таланти.

Найбільший полуничний торт

На Фестивалі полуниці в парку Перемоги презентували найбільший полуничний торт і зареєстрували його у Книзі рекордів України.

Захід зібрав величезну кількість відвідувачів, які змогли спробувати делікатеси та взяти участь у різних видах розваг.

Організовуючи фестиваль, Віолетта Велієва і Світлана Ярова були впевнені, що полуниця стане ще одним символом Одеси.

«У травні полуниця заповнює всі ринки, прикрашає прилав-

ки Одеси, – розповіли організатори. – Це одна з найбільш ароматних ягід, справжнє джерело вітамінів. І їй варто присвятити цілий фестиваль».

Зображення полуниці прикрашали інсталяції, бренди компаній, афіші і сцени, де виступали юні таланти. Глядачі побачили виступи танцюристів і вокалістів, а також показ мод юних моделей, які зробили вбрання своїми руками.

Діти і дорослі відповідали на запитання вікторини та отримували солодкі призи. На свято прийшла й сама Королева

полуниці Вікторія. На фестивалі можна було скуштувати стиглі ягоди і десерти, приготовані найкращими кондитерами.

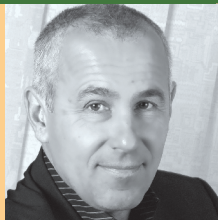
Але найбільш довгоочікуваним сюрпризом став величезний полуничний торт. Його спекли кондитерській «Бубликoff». Еклерно-полуничний десерт довжиною 4 метри і завширшки 2,5 метра важив більше 200 кілограм. Він склався з коржів з кремом, прикрашених полуницею. Спеціально були випечені пряники у вигляді полуниці та її квіточок і листочків, які теж були додані в композицію. Право роз-

різати торт надали Королеві полуниці Вікторії разом із кондитерами «Бубликoff». Десерт роздали одеситам і гостям міста. Більше тисячі осіб пригостилися ласощами.

На святі також провели майстер-класи з приготування страв із полуниці. Своєю майстерністю поділився спадковий кондитер з Італії Франческо Гуидара.

«Ми сподіваємося, що фестиваль стане традиційним, – зазначила Світлана Ярова. – Судячи з кількості відвідувачів, свято полуниці нам вдалося!»

редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

ШЛЯХОМ ПРОТИРІЧ – ДО СПІЛЬНОЇ ІДЕЇ

Творче об'єднання «Буріме» представляє у залах Центру сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр» виставку «Цивілізація любові».

До цього союзу, якому виповнилося 25 років, входить чимало харківських художників. Свої роботи подали Валентин Грицаненко, Олег Лазаренко, Олександр Лисенко та Олександр Шеховцов, котрі стояли біля витоків «Буріме». Зрозуміло, що у кожного з них своя техніка, стиль, улюблені жанри. Але вони згуртувалися заради створення картин із єдиним змістом і спрямуванням. І це їм цілком вдається.

Довготривале існування такого союзу – унікальне явище, яке стало реалією завдяки незалежності кожного митця, не заангажованого статутними прописами, – каже директор центру Наталя Іванова. – Вони вмійють мислити масштабно і творчо, що сприяє написанню філософсько-романтичних картин. По суті, експонати виставки – це історія українського малярства, настільки вона багатогранна і різнопланова.

Справді, ці митці творять добро, пропагують гуманістичні ідеали і духовні цінності. Їхній досвід участі у пленах в Україні, Сирії, Туреччині додає цікавості проекту. Соковиті пейзажі рідного краю виставлені у залах поруч із пастельним живописом, написаним на Святій Землі, лики біблійських персонажів додають певної парадоксальності сучасним особистостям...

Шлях, яким простують четверо художників, тернистий, сповнений творчих протиріч, але разом із тим гідний і плідний.

«КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК»

П'єсою під такою назвою поповнився репертуар Академічного російського драматичного театру імені О. Пушкіна – авторства відомого драматурга Рея Куні. На сцені театру вже йдуть чотири його спектаклі, які користуються незмінним успіхом.

Постановку здійснив заслужений діяч мистецтв України Олександр Аркадін-Школьник. Спектакль визначений як неврологічна комедія, адже стрімкі події розгортаються у приватній клініці. Гострий гумор, дотепні сценки, неймовірна кмітливість персонажів додають загальному дійству привабливості і динамічності.

У спектаклі задіяні народний артист України Олександр Васильєв, заслужені артисти України Олександр Дербас, Петро Нікітін, Надія Паницька, Олександра Богатирьова, Ольга Єлізарова та інші.

ВИСТУП ПОСЛА ФРАНЦІЇ З ОРКЕСТРОМ

Посол Франції в Україні Ізабель Дюмон зіграла на віолончелі разом із симфонічним оркестром Харківської обласної філармонії. У її виконанні звучав концерт для віолончелі з оркестром Каміля Сен-Санса та «Фантастична симфонія» Гектора Берліоза.

Пані Посол із дитинства займається музикою. Певний час вона навіть вагалася, чи не обрати їй музичну кар'єру замість дипломатичної.

Та я продовжую займатися музикою. Солістом бути не можу, але часто граю у складі симфонічних оркестрів, – сказала харків'янка Ізабель Дюмон.

Молодість «старого цирку»

Володимир СУБОТА

Будівлі, де до 1974 року виступали артисти Харківського цирку, – 110 років.

Після того, як у місті збудували нову, стара перейшла у розпорядження державного підприємства «Українська творча дирекція з підготовки циркових атракціонів та номерів». Із минулого року воно стало структурним підрозділом Державної циркової компанії України.

Це приміщення зведене у 1905–1906 роках місцевим підприємцем Генріхом Грикке. Воно було схоже на французький цирк братів Франконі, але мало одну відмінність – окрім ари, тут була ще й сцена. На ній виступали корифеї українського театру: Марко Кропивницький, Панас Сакаганський, Микола Садовський, циркові клоуни-дресирувальники Володимир і Юрій Дурови, клоун Костянтин Берман, дресирувальниця хижаків Ірина Бугримова, екілібрист Петро Маяцький, ілюзіоніст Еміль Кіо та багато інших.

Тут до сьогодні зберігся унікальний тирсовий манеж, спортивний зал, вольєри для тварин, житло для артистів, майстерня для виготовлення реквізиту та костюмів. Приміщення активно використовують артисти цирку для підготовки своїх номерів. На цьому манежі працювали заслужений артист України Сергій Дідик (акробати на гойдалках), Ірина Тимофе-

єва (номер із тваринами «Українське сафарі»), Валерій Степаненко («Ведмежий калейдоскоп») та інші. Також тут функціонує дитяча студія «Старий цирк», у якій протягом останніх років навчалося більше трьохсот юних харків'ян.

Усе й надалі було б гаразд, якби не наслідки фінансової перевірки цього державного підприємства. Фіскальні органи виявили у касі 1,5 мільйона гривень, не зарахованих належним чином на банківський рахунок, що надійшли від батьків дітей, які займаються у цирковій студії. Крім того, незаконно виплачувалася зарплата у подвійному розмірі. Загалом цих порушень виявили на 1,3 мільйона гривень...

За судовим рішенням, сьогодні підприємству належить сплатити п'ять мільйонів гривень штрафу. Звісно, таких коштів у нього немає. Керівництво ДП «Держав-

на циркова компанія України» вирішило закрити приміщення, оскільки вже йдеться про продаж будови для погашення накладеного штрафу.

Таким чином, можна впевнено констатувати: через некваліфіковане керівництво цим підрозділом виникло чимало господарських та організаційних проблем, які турбують харків'ян.

По-перше, йдеться про можливу втрату унікальної будівлі, по-друге, уже тривалий час пороги різних державних установ оббивають батьки дітей зі студії «Старий цирк» та її працівники. Першим ніде займатися улюбленою справою, другі залишилися без місця роботи і заробітку.

Ми нині перебуваємо у вимушеній відпустці, – зазначає художній керівник студії «Старий цирк» Світлана Момот. – Невідомо, до якого часу, бо ситуація незрозуміла.

Щодо студії «Старий цирк» у керівництва ДП «Державна циркова компанія України» позиція чітка: свого часу студія не була зареєстрована при дирекції з підготовки циркових атракціонів та номерів, отож її офіційно не існує. Таким чином, немає про що говорити.

Протилежної думки батьки і діти, працівники студії. Вони домагаються не тільки її збереження, але й захисту унікальної будови. Новому власникові циркова арена, звісно, не буде потрібна. Він під будь-яким приводом виведе цей пам'ятник архітектури з держреєстру, знесе його і побудує на вивільненій землі бетонно-скляний офіс.

Лине спів під куполами

Академічний хор студентів Харківської державної академії культури здобув Гран-прі на XXXV Міжнародному фестивалі Najnowskie dni muzyki cerkiewnej, що днями пройшов у Польщі під патронатом президента Республіки Анджея Дуди.

У пісенному святі взяли участь більше 30 хорових колективів із Польщі, України, Румунії, Сербії, Латвії, Литви, Грузії, Білорусі та Росії. Хор студентів із Харкова виступав у професійній категорії «Хори академічні» і виконав складні й рідкісні твори духовної музики Олександра Гречанинова, Павла Чеснокова, Палладія Богданова, Миколи Голованова, Михайла Речкунова, а також український партесний мотет XVIII століття «Тіло Христове прийміть».

Популярність до колективу прийшла понад 20 років тому,

коли кафедру хорознавства та хорового диригування очолював заслужений діяч мистецтв України, професор Василь Ірха. Тоді репертуар хору поповнився яскравими творами духовної музики, які є вершиною хорового мистецтва, як-от «Богородице Діво, радуйся» Сергія Рахманінова, «Утоли моя печаль» Павла Чесно-

кова, «Світе тихий» Дмитра Бортнянського та інші.

Артисти хору високо тримають планку виконавської майстерності. Нині хором керує завідувач кафедри, доцент Вячеслав Бойко, котрий плекає народну хорову культуру та мистецтво. До сьогоднішньої концертної програми хору, крім відомих класичних,

увійшли ще й твори сучасних українських та зарубіжних композиторів: Георгія Свиридова, Юрія Фалика, Юрія Алжнева, Володимира Зубицького, Джорджа Гершвіна, Хільдора Лундвіка.

Колектив веде активну концертну діяльність як на теренах України, так і за кордоном. Цей рік видався для студентів особливо багатим на перемоги. Вони стали ще й лауреатами II Міжнародного музичного конкурсу «Світ музики» у Зальцбургу (Австрія), абсолютними переможцями і володарями звання Internet Music Champion of the World 2016 у номінації «Хор» та лауреатами у двох категоріях – «Духовна музика» та «Світова музика» – VI Міжнародного музичного конкурсу International music competition 2016, що проходив у Белграді (Сербія).

Володимир СУБОТА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

ПІСЛЯМОВА

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ВІНГРАНОВСЬКОГО НА КИЇВЦІНІ

Заходи з пошанування пам'яті великого поета, прозаїка, кінорежисера ХХ століття Миколи Вінграновського розпочалися з бібліотеки у Білій Церкві, де Микола Степанович був частим гостем під час літературних вечорів і де тепер влаштований цікавий музей його імені та проходять конкурси молодих читців.

Далі шлях проліг до села Яблунівка, де й відбувалось основне дійство. Насиченими та змістовними були виступи та спогади виконавчого директора Благодійного фонду Миколи Вінграновського Зої Голоти; сільського голови Анатолія Савчука; директора музею Володимира Івасюка в Чернівцях Мирослава Лазарука, котрий презентував переможцям конкурсу читців творів поета щойно виданий до ювілею альманах спогадів про великого митця – «Рось 16» та інших.

Потішила до глибини душі насичена поезією Вінграновського мистецька програма, підготовлена переможцями міжрайонного конкурсу на краще виконання творів Миколи Вінграновського, високопрофесійне виконання пісні «Київська Русь» Юлією Отаманенко та патріотичних пісень іншими талановитими виконавцями. Не залишили байдужими нікого й життєрадісні танці у виконанні хореографічного колективу школярів із Яблунівки під керівництвом Людмили Глуценко. Трохи згодом відбулася поїздка до пам'ятного знаку над Росією, де поет поєднував відпочинок від гамірного життя столиці з поетичною творчістю, до якої надихала буйна краса місцевого краю.

Захід вдало пройшов і завдяки фінансовому сприянню Благодійного фонду Миколи Вінграновського, Білоцерківської райдержадміністрації, яка забезпечила приїзд учасників мистецької частини, а також Яблунівської сільської ради, що гостинно приймала всіх учасників цьогорічного свята пам'яті великого українського поета і митця. А серед них були численні делегації від Спілки письменників, Спілки кінематографістів, Товариства «Просвіта», «Соловецького Братства», «Київського товариства політв'язнів та жертв репресій».

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Про те, як ми на Запорозькій Січі погуляли

**Леся
САМІЙЛЕНКО,
Елизавета
КРАСНІЧЕНКО**

**Думаєте, що це нереально
або наші з колегою власні
фантазії? Думайте.**

Але саме так сталося минулого тижня у Національному палаці мистецтв «Україна», де зібралися ті, кому про щось говорять слова «Козацькому роду нема переводу!» й у кого кров у жилах закипає від згадки про козацьку славу наших запорожців. А таких, як з'ясувалося, чимало, і того вечора прийшли вони не лише показувати, але й мимоволі стати учасниками феєричного концертно-театрального дійства, присвяченого 500-річчю від дня народження першого українського гетьмана Дмитра Вишневецького, засновника Запорозької Січі.

Атмосферу співучасті створив один із найвідоміших в Україні та поза її межами театральних концертних режисерів Дмитро Чирішюк. А робить він це з особливою любов'ю до історії та знанням матеріалу, творчого потенціалу та виконавської палітри наших найкращих сучасних митців. Тож випадкових учасників у цій програмі і не було. Та й глядач був не випадковий, бо майже кожну пісню співали разом з артистами сотні присутніх у залі. Мабуть, саме тому і враження такі крилаті і натхненні.

«Січена мечами, рубана шаблями, ще й сльозами вмита...» Запорізька Січ по-

Театральна містерія

стала в уяві кожного завдяки учасникам Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки та Заслуженого академічного ансамблю танцю Збройних сил України, які й виконали роль головного героя театрального дійства. Шоу «Бойовий гопак» додало енергетики і свіжого повітря до традиційного блоку сценарію.

Ніби з глибини віків у режисерському мереживі червоною стрічкою вилелюєся звучання бандури віртуозного музиканта, народного артиста України Романа Гриньківа. А участь легендарних артистів чоловічого фольк-шоу – гурту «Козацькі забави», квартету «Гетьман», тріо молодих солістів Національної опери, народних артистів України Олександра Василенка, Василя Зінкевича, Наталі Бучинської та інших – створила ефект поєднання часу, епохи і героїки, які є знаковими для кожного українця.

Від найдавніших часів до сьогодення – один крок. Насправді час – категорія, що має здатність повертатися і повторюватися. У другому відділенні концерту ми побачили козаків сучасних, адже на сцені запаливав потужний рок-гурт «Козак Системс», якому нещодавно виповнилося 4 роки.

«Серце – коханій, Богу – душа, а коли треба – скажемо

Гурт «Козак Системс»

ша!», – чи не вперше пролунала пісня «козаків-музиків» у Палаці «Україна». Далі глядачі побачили і почули улюбленця українських військових – Сергія Файфуру. Цей виконавець відомий військовими піснями та саркастичними творами про війну з Росією, за це його внесли до списку тих, кому в Російську Федерацію тепер зась. А втім, цей козак із жовто-блакитними вусами вразив своєю енергією. Присутні йому не лише підспівували, а й аплодували стоячи...

Не зважаючи на те, що захід особливо не рекламували, у залі зібралося чимало гостей, серед присутніх також було і багато воїнів АТО. У фойє Палацу «Україна» можна було сфотографуватися з гетьманом, адже там була представлена виставка картин із зображенням гетьманів України.

Тож річницю – відзначили, кошти на лікування постраждалих у війні – зібрали, невмирущу козацьку славу – згадали.

Газета «Культура і життя»

№ 23 (4698), 3 червня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

 Передплатна ціна на 2016 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
 У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
 Передплатний індекс
60969

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

 Ціна
 договірна
